

84
7:60

MAHMUD TOIR
**UCH
DOSTON**

Книга должна быть
возвращена не позже
указанного здесь срока

Количество предыдущих
выдач _____

--	--

84
71-60

MAHMUD TOIR

UCH DOSTON

2485

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TAILIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI
1-FILIALI

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TAILIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

Toshkent - "O'ZBEKISTON" - 2006

84(5V)6
T 60

Toirov Mahmud

Uch doston/ Mahmud Toir, — T.:
O'zbekiston, 2006. — 96 b.

ISBN 978-9943-01-000-0

BBK 84(5V)6

"Mahmud Toirov yaqin-yaqinlarda Parkent shoiri edi. Bugun u o'zbek she'riyatining zabardast peshqadam vakillaridan biridir. Bunga u o'zining yorqin she'rlari bilan erishdi. Uning so'ngi yillarda e'lon qilgan she'rlari va dostonlari chuqur g'ajdanlik patosi bilan sug'orilgan", — deya yozgandi O'zbekiston Qahramoni, zabardast va zahmatkash olimimiz Ozod Sharafiddinov. Darhaqiqat, yaxshi she'rning o'z ofobi, o'z daryosi, o'z qudrati bo'ladi. U sizga ergashmaydi, siz unga asir bo'lasiz.

Qo'lingizdagi bu mo'jazina kitobga O'zbekiston xalq shoiri Mahmud Toirning turli yillarda yozilgan uch dostoni jamlangan. Dostonlarning har biri millatimiz atiqi adiblarning samimiy e'tiroflariga sazovor bo'lgan. Ular sizni ham befarq qoldirmaydi, degan umiddamiz.

OQIB KETGAN ARMONLAR

BESHIGINI TOG'LAR TEBRATGAN SHOIR

Timb-tinchimagan olimlar qilni qirq yorib, yetti uxlab tushimizga kirmagan g'aroyib mo'jizalardan bizni ogoh qilmogdalar.

Yaqinda yapon va nemis olimlari birgalikda rang, nur, ovoz va hidlarning og'irligini o'lchaydigan moslama yaratdilar. Tabiatda mavjud bo'lgan jamiki hidlarning, ranglarning, ovozlarining og'irligi bir-biridan keskin farq qilarg'ana.

Hamma narsa, jonli, jonsiz, yet, daraxt, odamlar, suv, havo, hayvonlar, parrandayu darrandalar o'zlaridan hid taratadilar. Ularning salmog'i bir xil emasligini apparat isbot qilib berdi.

Bu favqulodda kashfiyotning parfyumeriya sanoatidan ko'ra she'riyatga ko'proq aloqasi borgan o'xshab tuyuldi.

Boshqa sohalar gatori she'riyatning ham o'z tosh-tarozusi, har bir baytning o'z salmog'i, vazminligi — vazni bor.

Chinakam san'atkor shoir yaratgan she'rlardan bahoriy bog'lar nafasi, saraton qizdirgan toshlardan qaynoq oftob bo'yi, sharharalar to'zonidan daryo isi anqib turadi.

Ushbu maqolani yozishimga tog'li bir shoirning dostoni sabab bo'ldi.

Parkent poytaxtimizning bicinginasida. Bu manzilda buyuk insonlar qadam izi qoldirganlar. Bu tog' so'qmoqlaridan Iskandar Zulqarnayn o'tgan degan rivoyatlar bor.

Bobur quvg'inga uchragan paytda shu tog'lardan makon topgan. Unga hamroh bo'lgan Hofiz Ko'ykiy Hindistongacha uni kuzatib qo'ygan.

Buyuk G'afur G'ulom har gal Parkentda dam olib qaytganda, «Bechora o'pkamga Parkent havosidan zaprafka qilib kelyapman» deb kulib qo'yardi.

Qo'limga parkentlik shoir Mahmud Toirovning "Oqib ketgan armonlar" degan dostoni tushib qoldi. Men bu shoirning she'rlarini juda yaxshi ko'yardim. Dostoni ham albatta yaxshi yozilgan bo'lishi kerak, deb o'sha zahotiyoq

o'qishga kirishdim. Boshimni ko'tarib bir zarb bilan o'qib chiqdim. Ochig'ini aytсам, huzur qildim. Tog' havosidan nafas olgandek bo'ldim.

Bunaga dostonni jilg'alarning shaffof suvidan ichgan shoirgina yozishi mumkin, degan xulosaga keldim.

Fikran teran, hikmatga moyil ijodi ko'pchilikning husni tanqidiyini o'ziga qaratgan shoirning boz ustiga yana qaytagan muxlisi bo'lib qoldim.

Uning hammaga yozgan dostonida nazm bilan nasr almashinib turadi.

Shoir qadim dostonchilik an'alarini uyg'otib yuborgandek bo'ladi. Uning o'tranib kuylagan faryodi nazmdan nasrga o'tganini sezmay qolamiz. Go'yo hali ham she'r o'qiyotganga o'xshayveradi.

Mahmud zavq-shavqqa to'lgan baxshi bo'lib Alpomislar, Barchinoylar, Go'ro'g'illar, Zulfiqarlar davrasida o'tirib, qulog'iga popuk taqilgan, munchoqlar osilgan do'mbirasini kuyi bilan tebratib-tebratib chertayolgandek bo'ladi.

Xalq dostonchiligiga e'tibor kuchaygan, baxshilar qadr topayotgan ayni paytda Mahmudning bu dostoni baxshilarimizga jo'razozlik qildi.

O'zbekiston Qahramoni, xalq yozuvchisi
Said Ahmad,

MUQADDIMA

*Yaxshilar, aytganim rivoyat emas,
Ellar aro kelgan hikoyat emas.
Alamin allalab qo'ysan tunlari,
Qalamining tongda tomar xunlari.
Haqiqat chirog'i g'am bo'lib porlab,
Soyga olib borar meni yetaklab.
Boqsam suvda soyimas, faryodlar oqar,
Toshlar dollariga o'zlarin yoqar.
Suvlar har bir toshga ursalar boshin,
Toshlar yulduz qilib sochar ko'z yoshin.
Barindan tutadi, suvlar so'zlaydi,
Tovonindan o'pib toshlar bo'zlaydi.
Men ham elda bir oqimman, qaytavin,
Eshitganim, ko'rganimni aytavin.*

O'-o'-o' birodarlar, shunday qilib, bir g'amgin qissa aytmoqqa jazm etdim. Avvalroq aytmoqchi edim-u, qo'lga qalam olsam dilim to'kildi, jo'shmadim. Yozdim, dilim o'kindi, yolg'on qo'shmadim. Zero, rostdan tonib, yolg'ondan qonib bo'lmas ekan.

— Kimning dardidan so'zlaydirsan, qay manzilni ko'zlaydirsan?— darsiz ehtimol. O'z elimdan, yaxshilar, pichoqni o'zga urmasa baxshi bo'larmi, baxshilar!

Qarshimda bir yigit o'tiribdi. Lablari titraydi, yuragi yig'laydi. Yig'lamay bo'ladimi? Axir u bir kunda uyini o'tobday yoritib, bag'ini cho'g'day kuydirib yurgan yoridan ayrilib qoldi. Nafqat yoridan, toychogdek ing'ishlab, o'ngiga o'tgan o'g'ilchasidan, shamolday pildirab bo'ynidan quchgan qizchasidan ayrilib qoldi. Qanday qilib?!

Vah, buni bilib bo'lsa edi... Ular oqgan suvga bu qo'llar to'r bo'lmasmi edi? Agar ular shu to'rdan ham o'tib ketsalar, bu ko'zlar ko'r bo'lmasmi edi?...

Qishning so'nggi oyi, o'sha mash'um qora kunda yomg'ir yog'lardi. Yo'q, yo'q, osmon yig'lardi. Go'yo yuz berajak tojidan xabardor edi. Dilxun kun edi, dilgir kun edi.

Gulbahor o'g'li Mirshavkatni yetaklab, qizi Madinani ko'tarib uydan chiqdi. Urishbini, arazlabmi — bu yaratganga ayon. Uyda eri yo'q edi.

— Hoy, bolasi tushmagur, nabiralarni iytib, yomg'irda nimni qilib yuritbsan? Etingga aytasang-ku, minb yurgan mashinada qo'yib ketadi-ya, o'jarting qolmadi, qolmadi, bolam-a?!

— Ha, qizim, xafa ko'rinasan? Aytishib qoldinglarmi?... Hechqisi yo'q. Turmushda nimalar bo'lmaydi, bolam... Agar onasi tirik bo'lganda... Agar otasi tirik bo'lganda... Albatta, uni shunday qarshi olgan bo'lardi. Ular yo'q. Ular bu dunyoni erta tark etganlar.

Ko'zda yosh, dilida g'ash bilan yo'lni uzaytirib yurishni eb ko'rmagan ayol, soyini kesib o'tib, qing'oqning u betidagi qurindoshlarinikiga borishni xayol qildi. U bolalarining birin bavg'riga bosib, birini etaklab, shivalab turgan yomg'irday dill to'kilib, soy bo'yiga tushib bordi. Soyda suv ko'p edi. O'kingan, faryodi soy suvidek sharqirab turgan ayolda jahl ustun keldi. Ortga qaytishni or bildi.

Avallari sakrab o'tib yurgan toshlardan bolalarini navbat bilan olib o'tmoqchi bo'ldi. Qizchasini ko'tarib, bir toshdan o'tdi, ikkinchisidan, uchinchisidan... Qabri ko'zida uchqunlab turgan ona oyog'i tagidagi toshlar yomg'irda sirpanchib bo'lib qolganini unutgandi. To'rtinchi toshga sakradi... Oyog'i toyib, yiqilmogdan o'zini arang tutib qoldi-ya, lekin bolasi qo'lidan chiqib ketdi. Shiddat bilan oqib yotgan soy ham shuni kutib turgandek, qizchani qo'g'ir-choqdek o'ynatib ola ketdi.

— Madina, bolam.

Ona o'zini suvga otdi. Vodarig'... Bu soynig, bu toshlarning ona-bolada ne qasdi bor ekanim, Gulbahorning boshidan tirqirab qon otila boshladi. Lekin, u buni sezmasdi.

— Madina! Qizim!... Mirshavkat!... O'g'ilim!... Ona qlehgirardi, lekin soynig shovqini uning faryodini yutib

yuborardi. U qizini ko'zdan yo'qotdi. Jon holatda o'g'ilga qarab intildi. Bir xarsangga yopishdi. Lekin, suvning shiddati zo'r keldi.

— Mirshavkat, o'g'ilim, ehtiyot bo'!l...
Bir zunda singlisini yo'qotib qo'ygan oqib ketayotgan onasini ko'rgan to'rt yashar bola dod solib, soy qirg'og'i bo'ylab chopa boshladi.

— Mirshavkat, o'g'ilim!... Madina, qizim!...
Ona hushidan ayrilib borayotgan edi. U tomonga qo'l cho'zib oqib ketayotgan onasiga bola yetolmayotgan edi. Mirshavkatning murg'ak tasavvurida suvga tushsa, uni chortayotgan onasiga yetib oladigandek tuyuldi. Bolakay o'zini suvga otdi...

Evo!... Ming yillarda ne-ne ko'chliklar, to'fonlar, ne-ne jonlar oqgan ko'hna to'polon soyi bir zunda yuz berguvchi bunday fojearni ko'rmagan edi.

Baxtiqaro onani, norasida go'daklarni toshdan-toshga urib, oqizib borayotgan soy go'yo o'zi ham dodlab borayotgan edi. Yorab, suv ham gapirarmikan? Ha, yaxshilar, uning faryodiga qulog' tuting-a?... U bag'r!da oqib borayotgan onadan o'pkalanayotgandi:

*Yerga bossang tovoning,
Kuydinguvchi cho'g'imidi?
Manzilingga borsang, ayl,
O'zga yo'llar yo'qimidi?*

*Suvni bir kaltak bilan,
To'rt taraf bo'yib bo'lm!as.
Tiriklik o'zi baxt-ku,
Shunchaki o'yib bo'lm!as.*

*Zamin uzra oqaman,
Borliqqa hayot bo'yib.
Nechun farzand ko'rganing,
Ketsang shunchaki o'yib.*

*Madinangni oqizib,
O'zim yetolmay qoldim.
Qo'llarim yo'qda, ona,
Axir tutolmay qoldim.*

*Darding kinga aygand!ing,
Qay j!af!o diling tildi?
Ko'zlaringdan oqgan gon,
Yuzimni qaro qildi.*

*Sen ketdin-ku bag'r!inda,
Fig'on, faryod!ing qoldi.
Toshlarga boshin urib,
Butun avlod!ing qoldi.*

*Madinang oqib ketdi,
Oridan ketding o'zing.
Mirshavkat qirg'oqdaydi,
Ko'rib turgandi ko'zing.*

*Qo'lingni chorlab nechun,
Soylarga solding sado?
Bu dunyoda bormikan,
Ayl, sendek baxtiqaro?*

*Jismu joning tosh ezib,
Oqib ketayotibsan.
Ohing bilan meni ham,
Yoqib ketayotibsan.*

*Yerga bossang tovoning,
Kuydinguvchi cho'g'imidi?
Manzilingga borsang, ayl,
O'zga yo'llar yo'qimidi?*

O', birodarlar, endi toshlar aytarini ham bir eshit!ing.
Ularning oh!i ham dilni tiladi, toshlar ham so'zlay biladi:

Suvlar kelar bu tog'ning,
Boshida abad qornish.
Norasida go'ldaklar,
Dodi bizni tars yornish.

Suv ogizdi, biz ezdik,
Murg'ak edi jussalar.
Endi bizni ezadi,
Bizdan og'ir g'ussalar.

O'sma ketar, qosh qolar,
Bizlar shu soyning toshi.
Oqib ketgavchi suvlar,
Asli ko'zimiz yoshi.

O'g'ling ko'zingda yulduz,
Qizg'ing oymasmidi?
Yong'ir yig'lab turmasa,
Oyog'ing toymasmidi?

Baxti qaro Gulbahor,
Baxti qaro go'ldaklar.
Endi achinib yig'lar,
Qaydadir tosh yuraklar.

Qahri qattiq, qahri tosh,
Qiyosni bizdan olar.
Aying, odamzod qachon,
O'ziga nazar solar?

Boshi toshga tegmayin,
Qilmaydi-da, e'tibor.
Yo'lda yotgan bir toshga,
Qoqilsa, tosh gunohkor.

Toshlar aro bir ona,
Ikki go'ldak yornishdir.
Qarindoshlar qon qaqshab,
Bir-birga tosh otmishdir.

Suvlar shovqini aro,
Qayg'uning sadosi bor.
«Bolan, qaydasan» degan,
Bir ona nidosi bor.

Bir ota bo'zlab kelar,
Shu soyda dunyosi bor.
Umrtini qaro qilgan,
Ko'zlarin qarosi bor.

Gulbahor, ko'ksingdagi,
O'zomidi, o'qmidi?
Farzanding olib o'tsang,
O'zga yo'llar yo'qmidi?

Bir-birini tutolmay, ne bo'lganini anglab yetolmay, goh
suv yuzida qalqib, goh suv ostida oqib sho'rtliklar uvol
ketdilar.

Mirsolihi uyiga kelsa xotini, bolalari yo'q. Onasidan
so'ragandi, hech nima demay chiqib ketganligini aytdi.
Odatdagidek «onasining uyiga ketgandir» degan xayol bilan
heparvo yuraverdi.

Lekin, ertasiga ham, indiniga ham ulardan darak bo'lmadi.
Ota axtarib borgani yo'q. Izlab borganda bilgani shu bo'ldiki,
ona-bolalar u yerga bormagan ekan. Butun qarindosh-urug'
oyuqqa qalqdi.

Axtardilar charx urib molon,
Axtardilar ko'zda yosh bilan.
Ko'rdim demas hech bitta inson,
Axtardilar egik bosh bilan.

*Qizim, desa kuydi qarog'i,
O'g'lim, desa o'rlandi dili.
Yori qani, uyin chirog'i,
Peshonaga mushladi qo'li.*

*G'amlar o'ta ko'ksini tildi,
Tirmog'idan tirgiradi qon.
Opalari sochini yuldi,
Singlisidan topolmay nishon.*

*Kunlar o'tdi motamga botib,
Tonglar oldi anduhdan so'zlab.
Qalam qoldi qog'ozda qotib,
Bu faryodni yozolmay bo'zlab.*

Ha, azizlar, bu faryodni bitmoq mushkul. Hamonki yozishga jur'at qilibsan, uni joningdan yo'nigan qalamni bo'g'zigacha qonimga to'lib turgan yurating — siyoxdonga botirmoq lozim. Shu bois oradan yil o'tib ketisa hamki, qo'limga qalam olishga botinolmadim. Dostonning davomini yozolmadim. Lekin, tushlarimda o'zlarining murg'ak tasavvurlarida bu bevafo dunyoni, uning ba'zi toshmehr odamlarini la'natlab oqib ketayotgan farishtadek pok go'daklar menga qo'ichalarini cho'zaverishadi. Ular: «Bizni qutqaring, bizlar kabiarni qutqaring! Kiyim-kechakning, aysbu ishratning, molu dunyoning quli bo'lib qolayotgan bag'ritosh ota-onalar malomatlaridan, qahr u g'azabidan qutqaring!...» deya hayqirayotgandek tuyulaveradi.

Yana qo'lga qalam olaman. Endi yozmaslik gunoh. Bu faryodni eshitib, bu fojearning mohiyatini anglab, toki arziyas turmush tashvishlari tufayli bir nafasda g'azab ostonasiga borib qoluvchi ayrim kimsalar, shu ostonadan bir qadam narida ajal turganini, bir marta berilgan umrlari uvol ketishini, ortidan sha'nlarga abadul abad malomat va ta'na toshlari otilayagini, qolaversa, o'zlarini halok qilish bilan dunyoning azob-uqubatlardan qutulib bo'lmasiligini,

akaluch, jigargo'shalarini bir umr armon va faryodlar ummoniga tashlab ketishlarini o'ylab ko'rsalar zora...

Keling, yaxshilar, endi dostonning davomini eshiting. Do'di toshlarni yondirib, ko'z yoshi suvlarga qorishib hki farzandi o'rtasida oqib ketgan Gulbahorning holi ne kechdi?

Har bir otguvchi tongning bandalariga hadya qilguvchi quvonch va tashvishlari bor. Kimga to'y, kimga aza degunlaridek, tarozining bir pallasida shodlik, ikkinchisida qayg'u turishi rostdir. Nazdimda quyosh ham har tong falakda baxt va baxtiyorlik ramzi bo'lib yuz ochadi, kulgu sochadi. Lekin, kun bo'yi odamzod boshiga tushgan qayg'u va anduhlardan qon yutib, bir barkash cho'g' timsolida shonida kuyib ufqqa bosh qo'yadi.

Oradan bir kun o'tdi. Goho oyog'i ostidagi narsani ko'rmay, unga qoqilib yurguvchi odamlar bu fojeadan besabar qolishdi. Tongning tumori falakka sochib yuborgan koklarni tog'larga taratib yuz ochgan quyosh soy bo'yida qonimga qorishib yotgan, kiyimlarini toshlar burdalab tashlagan, suvda shishib ketgan ayolni ko'rdi-yu, bir nafas tog'lar tepasida qotib qoldi. Quyosh nurlari ko'z yoshga aylanib, xira tortib, goh xijolatdan bulutlar ortiga berkinib, goh ma'yus yuz ochib choshgohda Gulbahor qoshiga yetib keldi-da, o't sochib turaverdi. Aslida u ko'kdan xayqiradi:

— Hoy, g'ofil bandalar! Ko'rmaysizmi, ko'rgingiz kelmaydimi? Axir ayol-ku! Ona-ku! Ahvoliga bir qarang, toshlar yig'layapti. U ham kechagina siz kabi baxtiyor edi. Mehsizlikning, jahning qurboni bo'lgan u ayolga rahmingiz kelin. Toshvurak bo'lmang, uni toshlar orasidan oling!

Quyoshning oh odamlarga yetdi, uni ko'rib qolishdi. Lekin, yoniga yaqinroq borishga jur'at qilisholmadi. Odatda toshlar doimo mayitdan qo'rqishadi. Bir-biriga xabar berib, tegishli odamlar kelishib, ayolni olib keguncha kun qorayib qoldi. Kun o'sha kuni erta qoraydi. Uyatdan qoraydi, faryoddan qoraydi...

*Biz o'lmaymiz asli, yoronlar,
Mehrsizlik o'ldirar bizni.
O'ldiradi tuhmat, yolg'onlar,
Hasad avrar har birimizni.*

*Ota degan so'z lazziatidan,
Goho shirin ayslu ishrallar.
Ayol ayro o'z iffatidan,
Ko'zimizdan tomar minnalar.*

*Goh gunohdan yoganizdir chok,
Goho g'iybat mayidan masmiz.
Tazarrular aylomagay pok,
Qiyomata maysadan pasmiz.*

*Tog'lar titar kalfatimizdan,
Azada ham oshga to'ymaymiz.
Yer yorilar uyatimizdan,
Bizlar esa qalqib qo'ymaymiz.*

*Biz o'lmaymiz, toshbag'irlar bor,
Paymonamiz erta to'lmishdir.
Yo'qotamiz, so'ng yig'laymiz zor,
Gulbahorlar shunday o'lmishdir.*

Kelganlar ayolni ko'rib nadomat qilishdi. Tegishli joylar vogadan ogohlantirildi. Bir hafta o'tdi hamki, jasadning egasi topilmadi. Shu orada uning suratini ayoli, bolalarini qidirib yurgan Mirsolihga ham ko'rsatishdi.

— Yo'q-yo'q, bu mening ayolim emas, — dedi u. Chunki ayol shishib ketgan, uning kimligini aniqlash qiyin edi. — Axir bu qanday qilib mening ayolim bo'lsin? Unda o'g'lim qani, qizim qani? Bu ayol rasmidan musulmon ayoliga o'xshamaydi...

Bu savolga har kim turlicha javob berdi. Yuvib, tarab musulmon mozoriga ko'madigan mard topilmadi. «Toqqa

o'ynaganl, sayrga chiqqanlardan bo'lsa kerak», — degan fikr hammaga ma'qul keldi. Shu kuni momo Yer nafatdan ittirdi, osmon azobdan ingradi.

*Tobot bo'lgan har yog'och yig'lar,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?
Qurib qolgan qayrag'och yig'lar,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?*

*Ne qilayapsiz, ey ahli nodon,
Begonamas, ayol — musulmon,
Yer yig'laydi, yig'laydi osmon,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?!*

*Soyda ikki bolasi qolgan,
Ikki ko'zin qorasi qolgan,
Har bir toshda nolasi qolgan,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?!*

*Odam Ato ohi yer yorar,
Momo Havo ko'kada to'lg'onar,
Farzandidan, aying, kim tonar,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?!*

*Bunday o'lmog' o'limdan yomon,
O'lsang, topilmasa qabrison,
Diyonat qaydadir, qaydadir yomon,
Nega yig'lamaysiz, odamlar?!*

Gulbahorni shunday ko'mishdi. Lekin qarindosh-urug'larining, erining bormagan joyi, axtarmagan yeri qolmadi. Ularning ohi osmonga yetib, dodi toshni yorsa hamki, o'jiz edilar.

Gulbahor ikki bolasi bilan yo'qolgan kunning o'n to'rtinchisi edi. Uning jasadi topilgan joydan ikki-uch

chaqrim quyida soyda mashinalarga shag'al yuklayotgan
ekskavatorchi suv bo'yida qumga beligacha ko'milib,
yuztuban yotgan yosh bolani ko'rib qoldi. U onasining
ortidan o'zini suvga otgan Mirshavkat edi.

Faryod bosdi butun qishloqni,
Yig'ladilar qushlar, daraxtlar.
Kim ko'tarar bunday qiyinog'ni,
Yig'ladilar darddan karaxtlar.

Ota o'g'lin bosdi bag'riga,
Nabirasin quchdi buvisi.
So'ng chopdilar soyning qa'riga,
Qani ona, qani singlisi?

Butun qishloq qalqdi oyoqqa,
Yoyildilar soyga, qirg'oqqa.
Suv kechdilar ahli iymonlar,
Pisand qilmay sovuq, qiyinog'qa.

Izladilar jonlari halak,
Ohlaridan o'tanar jalak.
Topishdilar ikki tosh aro,
Yotar edi Madina-malak.

Tishlab olib chuchuk tilini,
Mushga tugib ikki qo'tini,
Oh, o'n to'rt kun kutdi Madina,
Orasini kelar yo'tini.

Darmoni yo'q dodlar solgani,
Madori yo'q qo'lga olgani,
Ota behush, aka yo'l kutar...
Qaro yerga birga borgani.

Atiq o'g'lin va madomat bilan qarindosh-urug'lar, qishloq
ahli jor daktarini yerga qo'yishdi. Shundan keyin soy bo'yidan
topilgan ayol jasadini «Gulbahor emasmi?» degan xayol
hor dildan o'ta boshladi. Gumonlar suronga aylandi.
Gulbahorni ochishga qaror qilishdi. Ha, baxti qaro ayol
Gulbahor bo'lib chiqdi.

Soylar ichra sochlaring sochib,
Nima topding o'zingdan qochib,
Qon yig'lashdi qabrini ochib,
Bu qanday o'lindir, Gulbahor?

Hamma siqqan dunyo senga tor,
Aymay ketding, qanday darding bor,
Jasading ham ayladilar xor,
Bu qanday o'lindir, Gulbahor?

O'g'ling endi o'ngingda yotar,
Qizing so'lib so'lingda yotar,
Qabrisonda yo'lingni kutar,
Bu qanday o'lindir, Gulbahor?

O'g'ling minar toychog'i yig'lar,
Qizingning qo'g'irchog'i yig'lar,
Orasining so'rog'i yig'lar,
Bu qanday o'lindir, Gulbahor?

Ostonangga armon ko'mildi,
Bir uydan uch inson ko'mildi,
Ne deb o'lding, aygin, kim bildi,
Bu qanday o'lindir, Gulbahor?

Gulbahorning jasadini akasi, opalari, etining uyiga
berchib, Singlisining o'limidan keyin ham uning boshiga
mushgan xor-zorlik ularni karaxt qilib qo'ygandi. Gulbahorni
uyiga olib berishdagi faryodning bayonini to'liq bitilsa,

2485

qog'oz yonib ketishi aniq. Faqat «Yo parvardigor, hech bandangni boshiga bunday qaro kunlarni solmagaysan, buningdek azobdan, xorlikdan o'zing saqlagaysan!» — deya Yaratganga iltijo qilishdan o'zgasiga o'jizimiz.

O'sha kuni Gulbahorning to'rt opasi aytib-aytib bo'zlaganlarini eshitgan odamlarning hammasi ko'ziga yosh olishdi. Buni biz baholi qudrat oqqa ko'chirdik. Zero, xalqda shunday ibora bor, kishi baxtsiz odamlarning holiga boqmay, baxtiyorligining qadriga yetmaydi.

Birinchi opa:

Sochlari soyda qolgan,
Gulbahorim, ne qilding?
Qoshlari yoyda qolgan,
Gulbahorim, ne qilding?

Boshdagi bolu parim,
Topilmas zebu zarim,
Uvol ketgan jigarim,
Gulbahorim, ne qilding?

Qizin tutolmay qolgan,
O'g'lini chorlab olgan,
Soylarga suron solgan,
Gulbahorim, ne qilding?

Seni kimlar o'ldirdi,
Gulim, erta so'ldirdi,
Qaro yerning bag'ini,
Kim sen bilan to'ldirdi?

Dod dastingdan, dod, o'lim,
Tanglayda qoldi tilim,
Dog'da goldingan singlim,
Gulbahorim, ne qilding?

Ikkinchi opa:

Peshonam sho'r ekan-o,
Ko'zimda to'r ekan-o,
Bir ko'nglingni so'ymagan,
Opang ham ko'r ekan-o...

Mirshavkat yodgor edi,
Madimg mador edi,
Uvol ketdi ikkisi,
Bir-birdan dildor edi.

Kelmay ota yoniga,
Kelmay ona yoniga,
Ma'yus mo'zor o'rtangan,
Ruhiining fig'oniga.

Bu o'lim qanday o'lim,
Yursam yonadi yo'lim,
Kinning yogasin tuisin,
Qaqshagan ikki qo'lim?

Uchinchi opa:

Onangdek asramadik,
Onangdek asramadik,
Qiyomatda ne deyimiz,
Kuningga yaramadik?

Qoshing qayrilma yoyda,
Osmon uzoq, oy qayda?
Yoy jigarim, jigarim,
Jonimg goldini soyda?

Dor bizning boshimizda,
Or bizning boshimizda,
Afsusu armon oqar,
Ko'zidagi yoshimizda.

To'rtinchi opa:

*Bolishinga g'am bolar,
Tonginda motam o'tar,
Qay ona mozorida,
Qiz, o'g'lin olib yotar?*

*Dardimga yetmas hech kim,
Ko'zimdan qonlar ichgum,
Ko'ksimga uray desam,
Bir pichoq tumas hech kim.*

*«Kenjam qaylanga keldi?»-
Tushimda izlar otam,
«Boshingga kimlar yetdi?»
Tushimda bo'zlar onam.*

*O'tang uchun bo'zlayin,
Onang uchun bo'zlayin,
Voy jigirim, jigirim,
Seni qaydan izlayin?*

Bu kabi dil o'rtar faryodlar bilan Gulbahorni qabris-tonga olib ketishdi. Gulbahor o'n to'rt kunlik ayriliqdan keyin shirin-shakar o'g'il-qizining sovuq jasadlarini o'zining sovuq bag'riga oldi. Suvda tutolmagan bolalarini qaro yer bag'rida tutdi va diydor qiyomatga qoldi. O'sha kuni qaro kunda mudhish voqeaning guvohi bo'lganlarning hammasi yig'lashdi. Bu dunyo bevafoigidan, shu bevafo dunyoda insonning goh bir jonzotcha qadri yo'qligidan yig'lashdi. Odamlar Gulbahor va uning norasida farzandlarining bebxatligidan ozor chekdilar. Chunki bu fojia tufayli ular o'zlarini topishgandi. Qabristonda bir nafas egilgan bosh, gunohkor qalb, tiragan vujud bilan Olloh qarshisida yolg'iz qolib, o'zlarining savobdan ko'ra ko'proq gunoh ostonasida ekanliklarini anglab yetgandilar. Ular bu

«Qanday dunyoda toshbag'ir bo'lib qolganlaridan, ota-
bolalari, aka-ukani tanimay, faqat o'zlarini o'ylovchi
sohibingiz aylanib qolganlaridan yig'laridilar.

*Kech ochilgan shu ko'zlar uchun,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!
Kech bukigan shu tizlar uchun,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Yuzin chayib kurtaklar yig'lar,
Shovillashib teraklar yig'lar,
Toshbag'ir, toshyuraklar yig'lar,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Ma'yus boqqan maysaga qarang,
O'zin tutib turibdi arang,
Madhani maysam deb yig'lang,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*O'g'lonini o'ldirguvchi el,
Gulim erta so'ldirguvchi el,
Yer bo'lmammi, bu kun qaro yer,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Toshlar ezgan ayol tanasi,
Axir buning kimga ta'vasi?
Har bir ona elning onasi,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Qabristonni quchoqlab, yig'lang,
Qalbingizni taroqlab yig'lang,
Bir pok imon so'roqlab yig'lang,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Bir nafasga ko'zingiz yuming,
Nafsingizni qabrga ko'ying,
Haqni taning, xayolga cho'ying,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Oftob misol bemimnat yashab,
Yo hildok nurdan par to'shab,
O'tkazin deng, halol rizq oshab,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

*Biz ham kelar shu makon uchun,
Bevaqt o'lgan har inson uchun,
Uyg'ongan shu pok vijdon uchun,
Mayli yig'lang, yig'lang, odamlar!*

Gulbahorning qabriga tuproq tortildi. Imomning hazin tilovati odamlarning boshlarini yanada xam qilib qo'ydi. Yigitlar tobutni to'ntarib, joyiga eltib qo'yishdi. Qabr og'ziga tergan guvalaklardan ortib qolganini ham olib borib qo'ydilar...

Odamlar o'zlarining ko'ngil yoshlariga g'arq bo'lib, qabristondan oqib chiqib ketdilar. Mirsolihi esa shu yosh daryosiga cho'kib qolgandi. Baxtsiz ota qalbini armon kemirardi. Aslida uning armonlari ham soyda oqib ketgandi. Uning bu dunyosi soyda oqib ketgandi. U ayoli, farzandlari qabriga cho'k tushib, yuz bergan mudhish fojia uchun taqdirini la'natlardi.

*Bo'zlasam, bo'zim yonar,
Ko'z yoshdan ko'zim yonar,
Uch qabr orasida,
Dodimdan to'zim yonar.*

*O'rim kinga ham kerak,
Zorim kinga ham kerak.
Boshimga ne qaro kun,
Solding, ey zolim jalak?!*

*Mirshavkatim, pokvonim,
Madinam, mehribonim,
Qanday o'lim topdingiz,
Kuydi ikki jahonim.*

*Qo'limdan berdim sizni,
Yo'limdan berdim sizni.
Qahr! qarog'da tig'im,
Tilimdan berdim sizni.*

*Gulbahorim, nodonim,
Orzularim, yolg'onim,
Qay shaytonga qul bo'yding,
Kul qilding xonumonim.*

*Ko'zim sirtib yosh qoldi,
Ko'ksim yorib tosh qoldi,
Nasibamga toabad,
Zahar bo'lgan osh qoldi.*

Yashablar, bu faryod, bu g'arnok qissa aslida poyoniga yetdi. Lekin nima uchundir unga nuqta qo'ya olmadi. Sababi, ko'z o'ngimdan Gulbahor ketmadi. U xayolimda goh soy bo'yida odamlar yoniga borishga jur'at eta olmayotgan, tashlar ezib tashlagan holda, goh o'zgalar mozorida yashilka solingan, xorlangan yo'sinda, goh qabristonda ikki boshini uyg'ota olmayotgan ona qiyofasida gavalanaveradi. Uning bezovta ruhi meni tinch qo'ymasdi.

Nechun o'zingga bunday o'limni ravo ko'rding, Gulbahor? Norasida go'daklarning uvoli kimni tutadi, Gulbahor?

Men yanglishdim! Lekin siz yozing, o'zgalar mendek sozlanmasin. Tiriklikning qadriga yetmaslik bu baxtsizlikning natijasidir. Inson uchun o'limdan oson ish yo'qligini men juda kech angladim...

Mirsolihi akamlarni qabristondan olib keting? Men u kishini bir umr malomat va armon botqog'iga tashlab qo'ydim. Siz yozing, hech kim mendek yanglishmasin! Hechkiyor yodingizga muqaddas Hadislarning birida aytilgan ushbu iboratli hikmat keldi: «Ogoh bo'lingki, umringizning qolgan qismi yashab turgan kuningizning qolgan qismi kabihiro».

Yana xayolan Mirsolih qoshiga qaytaman: Ayoli, uvoli ketgan go'daklari gabriga cho'k tushib, bu dunyoni unutgan, bebaxt otani o'rnidan turg'izaman. Kech ochilgan ko'zlarning yoshlari qurimagan. Bu yoshlar hali-berl qurimaydi ham. Kechagina yulduz kulgan bolishga endi mixlar qadalgan, kechagina o'g'ilchasining yumshoq qo'llari quechgan bo'yniga endi malomatning bir shoda tikani osilgan.

— Xudoyim, — deyman, — hech bandangning boshiga bu baxti qaro ota kabi o'zini oqlolmaslik azobini solmagaysan?

Qabriston... Bu dargohning sukunatini buzishga hatto qushlar ham immanishadi. Bunda ochilgan gullar ham gul bo'lib yaralganidan afsuslanayotgandek tuyuladi kishiga. Chunki ular ko'z yoshlaridan suv ichib ko'karishadi. Mirshavkat, Madina kabi ochilmay xazon bo'lgan norasidalarning qonlaridan rang oladi. Gulbahor kabilarning armoni bo'lib ochiladi, bu gullar!

Qabriston qayg'ularga eshik, armon va musibatlariga beshik bo'lgan muqaddas joy. O'ylab qolaman. Rostdan ham qabriston muqaddasmi? Axir kuni kecha otasi yogasini tutishga or qilmagan badbaxt ham, umr bo'yi onasiga ro'shmolik ko'rsatmay, ayoli, bolalari ko'z yoshini ichkilikka qo'shib ichib, nafsining qurboni bo'lgan do'zaxi ham, molidunyoning quliga aylangan, tanasini pullab xalqning tavqilana natiga duchor bo'lib, erta xazon bo'lganlar ham, ota meros hovli-joyini talashib bir-birini qurbon qilganlar ham, arziyas turmush mojarolariga asabi chidamay yengillaklik qilgan, yoshi ulug'larning beminat koyishi, tejab-tergashiga dosh bermay o'ziga o't qo'ygan, bo'yniga argon solgan, og'u ichgan kimsalar ham shu yerda yotibdi-kul!

Qabriston muqaddas! Bu sukunat og'ushida yotganlarning aksariyati halol mehnatni, poklikni, mehru oqibatni, el qadrlari tumordek e'zozlab kelganlar. Izlariga duolar to'kilgan. Xudo bergan umrini shukronalik bilan o'tkazganlardir. Bu dunyoni aslida ana shunday insonlar tutib turibdi.

*Odam Ato, Bobojonim,
Momo Havo, Momojonim,
Qodir egam, mehribonim,
Yoshin yashab o'tsin odam!*

*Dunyvo qolar, bizdan qolar,
Ham bahoru kuzdan qolar,
Joyimuz bir bizning borar,
Yoshin yashab o'tsin odam!*

*Mehr dilda bir mohitob,
Imon esa bo'lsin oftob,
Qadamida unib savob,
Yoshin yashab o'tsin odam!*

*Madinadek gul so'lmasin,
Mirshavkalar hech o'lmasin,
Paymona erta to'lmasin,
Yoshin yashab o'tsin odam!*

Tong otayapti. Kelayotgan bahordan elchi bo'lib kelayotgan iliq sabolar shoxlarda mo'ralab, immanib turgan kurtaklarning yuzlarini mayin silab qo'yishadi. Jilmaygan kurtaklarni ko'rgan qushlar shoxdan shoxga qo'nib, hayotga, tiriklikka, bahorga olqish aytishadi. Quyosh ham olimga yorug' kun va'da qilib, tog'lar ortidan osmonga bir qiboch nur sochib yuboradi...

Men esa qo'lda qalam, to'kilgan dil bilan g'amgin o'smonning og'ushida o'tiribman. Aslida bu voqeadan so'ng yillar o'tdi. Lekin, ko'lna soy qirg'og'iga borishga yuragim zirqiraydi. Sababi quloqlarimga hamon tashabhorning faryodi, bolalarning nolasi eshitilaveradi. 1993-yilning 24-fevral kuni — muborak ramazon oyining qo'llug' juma tongida bu faryod bayoniga nuqta qo'yar ekanman, so'nggi iltijoim barcha olamning sarvari Yaratgan qalamning o'ziga bo'ldi.

XOTIMA

*Tun o'ldi qissamning fig'oni bilan,
Yo rabbim, bir tiniq tonglar tilayman,
Qish o'ldi qahri, qahratoni bilan,
Yo rabbim, bahoriy ranglar tilayman.*

*Ko'zlarda mehning munavvar nuri,
Tandirning taftidek qo'lni yondirsin,
Baxt inson zotining bebaho duri,
Sururin suroni dini yondirsin.*

*Saadat sultoni o'zingsan, egam,
Jisimindagi jonning farmoni senda,
Beshiklar bo'zlasa, o'zindan shubham,
Ul rost dunyolarning yolg'oni menda.*

*Va lekin karaming kengdir Oллоhim,
Nurli nigohingda jannatlar sasi,
Senga intilganning bo'lsin, ilohim,
«La ilaha illolloh» so'ngi naqasi.*

*Tun o'ldi bir mungli navolar bilan,
Tong otsin bir nurli duolar bilan,
Kim ketdi xazondek vidolar bilan,
Qolganga umr ber vafolar bilan.*

1996- yil.

OTAMNING O'KINCHI

QALBDAN QAYNAB CHIQQAN QO'SHIQLAR

«Parkent»ning lug'aviy ma'nosini so'rasang, «parilar kenti», «parilar maskani» degan ma'noni bildiradi deb javob berishadi. Bu talqinning ilmiy jihatida nechog'lik to'g'ri ekanini bilmayman-u, lekin men talabalik yillarimda birinchi marta Parkentga borganimda bu gapning chinligiga ishonch hosil qilgan edim. Negaki, farishtalar, parilar yashasa, shunaga go'zal, shunaga barkamol maskanda yashaydi-dal! To'g'ri, keyinroq nima sababdandir bu go'shadan ketib qolgan. Hozir esa bu yerlarda o'sha parilarning qanotlari tushib ketgan zuryodlari yashaydi. Men har gal Parkentga borganimda, bugun u yerda istiqomat qilayotgan odamlar parilar avlodidan ekaniga ham ishonib qaytaman. Negaki, ularning hammasi go'zallikka tashna va oshna. Lekin ular bu go'zal maskanning ne'matlaridan bahramandgina bo'lib qolganlar emas, balki o'z mehnatlari bilan, o'z muhabbatlari bilan bu go'shaning go'zalligini asrab, boyitib, go'zalligiga go'zallik qo'shib kelmoqda. Parkent, u yerdagi Oqsoq-ota, Zarkent, So'qoq, Kumushkon, Boshi qizil soy, Nomdanak va yana bir qator joylar shu qadar so'limki, ular hamisha ajoyib shoiriarning vatani ham bo'lgan. Chunki bu maskanda yashab, uning suvini ichib, havosidan nafas olib shoir yoki adib bo'lmalikning o'zi gunoh... Hayriddin Sultonov, Sharifa Salimova, Orifxon Odilxonov... Ularning nomi xalq o'rtasida yaxshi tanish va ardoqli. Mana, endi Mahmudjon Toirov...

Mahmudjon ham bolalikdan adabiyotga havas qo'yib, jonajon Parkentining havosidan oziqlanib ulg'ayadi. «Quvonch quchgan qirdagi lola edim, changaganda shodliklarni ichar edim, shalolaning shabadasi edim, men» deydi shoir bolaligi haqida. Yoki «boshim, tegram, ko'nglimda quyosh edi, shabnam ichgan maysalar dildosh edi» degan mistralarni tizadiki, bular Mahmudjondagi shoirlikning ildizlarini tasavvur qilishga yordam beradi. Mahmudjon Milliy dorul-funumni bitirdi, turli idoralarda ishladi. Albatta, shu yillar mobaynida ham shoirlicha qolgan, she'rlar yozgan, lekin

kimdirlikni, andishamni yoki boshqa yana biron sababni ularni ehtiyoj o'ldirga olib chiqishga xalaqit berdi. Faqat keyingi o'n-o'n beshta yillagacha Mahmudjon yozganlarini kitob holiga keltira bo'lmadi. Birin-ketin chop etilgan olti-yetti she'riy to'plam, «Haqiqi tanib», «Saylanna» kabi kitoblari bugungi she'riyatimizda o'z o'rnini egalladi. Mana, endi «Oltin o'kinchi» dostoni...

Bu asarda ham uning boshqa she'rlariga xos ikkita xususiyat bor: birinchidan, doston qalbdan qaynab chiqqan, zo'r samimiya bilan yozilgan. Ikkinchidan, uning mazmuni o'ziga xos. Shoir hamma narsaga o'z nigohi bilan qaraydi, o'z fikrlarini aytishga, o'z tuyg'ularini ifodalashga harakat qiladi. Bu intilish esa uning she'rlarida ham, dostonida ham quyima mistralarda, hikmat shakliga burkanib hamuoyon bo'ladi.

*«Haq so'z, Haqning hukmidir,
Tig'ri tegar yurakka»*

Yoxud:

«Nafs g'olib kelgan joyda ko'ngil ko'zi ko'r bo'luv»

Yana:

«Maydonga tushgan mard manglayini qashimas...»

Yana bir misol:

*«Axir, Oltin otani
Osmon qilib yaratgan.
Jannatdan chiqqan gulga
Bog'bon qilib yaratgan.»*

Doston mavzusi tevaragida qalam tebratar ekan, shoir oltin otaning tabiati, undagi fazilatlar va qusurlar to'g'risida muhokama yuritadi, ulardagi norasolliklarni ko'rib, o'zining intisoflari va o'kinchilarini bayon etadiki, ular ham o'zining

teranligi va dardchilligi bilan chinakam she'riyat namunalariga esh bo'lib ketadi.

*Bu dunyo tamoshagoh, o'yinchisi ko'p ekan,
Ayitgan har yolg'onning sayunchisi ko'p ekan.
Kuyib-kuyib so'zlasang, kulib-kulib tinglashar,
Gohida odam zoti tepilguvchi to'p ekan.*

Bunday misollarni ko'plab keltirish mumkin.

Endi uch-to'rt og'iz gap doston to'g'risida. Uning o'ziga xosligi — mazmunida, shoir sotqinlik to'g'risida fikr yuritadi. Uning otasi mashhur usta o'tgan, ajoyib imoratlar qurgan, shogirdlari ko'p bo'lgan. Biroq u keksayganda shogirdlaridan biri unga xiyonat qiladi. Bu — otada bitmas jarohat qoldiradi. Shoir dunyoda sotqinlikning turi ko'p ekanini ko'rsatadi. Eng yomoni shundaki, sotqinlik faqat bir odamga kulfat, g'am-g'ussa keltirmaydi, undan tarqalgan halqalar ko'pchilikning oshiga zahar soladi, hayotini notinch qiladi va yuraklarda o'kinch tug'diradi. Shoir bu tuyg'ularni yorqin ochgan va sotqinlikni jirkanish bilan tasvirlab bergan.

«Otamning o'kinchi» dostoni yaxshi shoirning yaxshi asari! Yaxshi asar muborak bo'lsin, aziz she'riyat muxlislari!

*Ozod Sharafiddinov,
O'zbekiston Qahramoni*

Otam *To'xta qori Toir o'g'li*
xotirasiga bag'ishlayman

He mo'amin otaxon Xizr alayhissalomga ro'baro' kelib
qolibdilar. Shunda otaxon benihoya shodlanti:

Yaratmanga shukr, sizga meni yo'liqtirdi, haqinga
duo qiling, — debdilar. Xizr alayhissalom duo qilibdilar.

Endi yana bir iltimosim bor. Farzandlarim haqiga
ham duo qilsangiz.

Xizr alayhissalom debdilar:

— Yo'q, farzandlaringiz haqiga o'zingiz duo qiling,
men o'min deb turayin. Zero, ota-onaning duosi Xizrning
dostonidan ham yuksak turadi.

Hadisdan.

MUQADDIMA

*Hola edim, bir baxtli bola edim,
Quvonch quchgan qirdagi lola edim.*

*Shalolaning shabodasi edim, men,
Ota-onam xush bodasi edim, men.*

*Quloqch yozsam osmonni quchar edim,
Changqaganda shodlikni ichar edim.*

*Go'zallikdan entikardi bu olam,
Baxtli edi dunyodagi bor odam.*

*Kapalakning qanoqlarin silardim,
Qaldiry'ochning ko'zlarida kulardim.*

*Yurmas edim men qo'yungga tosh solib,
Tilashardim chumolini tutvolib.*

*Heoshin, tegram, ko'nglimda quyosh edi,
Shabnam ichgan maysalar dildosh edi.*

*Orzu oltig' oq otlarin bor edi,
Qo'y'u menga, armon menga yot edi.*

*Nogoh, bir kun, yuzin ochdi bir tuyg'u,
Nilolmadim xiyonatimi yo'gayu.*

*Tuyg'u emas, yuz ochgan odam edi,
Bolatikda birinchi nolam edi.
Bu odam na boyu, na oqin edi,
Nazimda oddiygina sotqin edi.*

I

Namuncha qovog'ingizdan qor yog'masa? — dedilar uyga xomush kirib kelgan otamni qarshi olgan onam.

— Onasi, men o'z kasb-korimni o'rgatib, yana yaxshi bir shogirdni kamolga yetkazdim deb, xushnud yurgandim. Aslida, bag'rimda ilon asragan ekanman.

— Nega bunday deysiz? Xudoga shukr qiling, bir emam, bir nechta shogirdlaringiz bor. Hammasi ko'rkam, chiroyli imoratar qurib, elu yurtning koriga yarab turibdi.

— To'g'riku-ya, lekin bir kun kelib, ulardan biri keksayganimda, menga xiyonat qiladi, sotqinlik qiladi, deb o'ylamagandim!...

— Sotqinlik degani nimasi? Axir, u sizni qanday sotishi mumkin? Qolaversa, sizni nimangizni sotadi, kinga sotadi?

— E, onasi, gap shunda-da. Menda-ku sotadigan hech vago yo'q. Lekin qorining quli bo'lgan odandan qo'riqlash kerak. Bundaylar nafi yo'lida nafaqat ustozini, Vatani va Odatdagidek bir odamning imoratini tiklayotgan edim. Kun bay haq to'layotgandi. Bugun tongda borsam:

— Usta, endi sizni ishlatolmaymiz, — dedi imorat egasi.

— Tinchlikni tushunmadim? — deya hayratimni yashirin olmadi.

— Siz keksayib qolgansiz... sekin ishlarkansiz... To'g'ri, menga ham qiyin, sizga bu gaplarni aytish. Nima qilay, axir, o'zingizning shogirdingiz kelib aytdi... «Usta qarib qolgani, ishlatmanglar, o'zim kelib tezlik bilan imoratingizni bitirib beraman», dedi. Qolaversa, kuz ham eshik qoqdi. Xafa bo'lmaysiz, bizga ham tezroq bitgani ma'qul...

— Onasi, ishonsang bu so'zlarni eshitib turgan joyimda qalqib ketdim! Ko'zinga yosh keldi... Shu paytgacha qarib qolganlarni his qilmagandim. Birdan cho'kitib qolganday bo'ldim. Asbob-uskunamni yig'ishtirib, uyga qandog' kelganlarni bilmayman. Menga shogird tushganda qo'lida nisha ushlabni bilmagan yigit qaysi yuz bilan shunday dedi? Ko'ch, endi ayi-chi, bu xiyonat emasmi?! Agar men keksaygan bo'lsam, og'irimi yengil qilish o'rni, bola-ehangimning rizqini qiyadimi, ko'mamak?... Bugunog uyga hamman, yuzlga tupuraman bunday shogirdni!...

— Qo'ying, adasi, unday qila ko'rmang. Shaytonning so'ziga kirmang. Ustoz o'z shogirdini qarq'asa, bolasini qarg'agan bilan barobar... Yaratganing o'zi ko'rib turgandir bu holni... Och qoladigan zamon emas. Xudoning o'zi mehribon...

Otam ortiqcha bir so'z demay uyga kirib ketdi. Lekin men uchib yurgan osmonimdan tushib qolgandek bo'ldim. Hovuch ko'nglimga ilk bor xiyonat, sotqinlik degan sovuq so'zlarning ko'lankasi tushdi. Otamning yig'laganini eshitib, mening ham yig'lagim keldi. Qani, endi birdan ulg'ayib qolgan-da, otamning qo'lidan arta-teshasini olib, shu imoratni o'zim qurib bersam. Afsuski...

*Bolaligim bog'iga
Kulun sochdi xiyonat.
Ko'z ochmagan ko'nglimda
Yuzin ochdi xiyonat.*

*Sotqinlikning sadosi
Qulog'imni tars yordi.
Yuzlarimni yondirib,
Ko'zimdan yong'ir yog'di.*

*Men ham xuddi otandek
O'ychan bo'lib qolgandim.
Men nimaga qoqilib,
Men nimadan tolgandim?*

Qayda, axir dushmanim,
O'zi yo'g'-u, yodi bor.
Nechun uning nogahon
Yuragimda dodi bor?

Otanga armon bo'lgan
Dardni yo'alam edi?:
Otanning o'kinchlari
Mening ham nolan edi.

Xiyonating yogasi
Tushsa edi qo'linga.
Sotqinlikni o'zimcha
Mahkam etdim o'linga!

Sotqinni sotib bo'lsa
Qul qilib sotar edim.
Sotqinni olib bo'lsa
O'ylamay olar edim.

Bo'yimga bo'y ulanmay,
O'yimga o'y ulandi.
Beg'ubor ko'nglim ko'rki
Bulutlarga belandi.

Qanday qilib otanning
Ko'nglini olsam derdim.
Bir so'z topib mahamday
Yoniga borsam derdim.

Bormadim, borolmadim,
O'z-o'zinga so'zladim.
Otam panch so'rgan zot—
Xudoyimga bo'zladim.

Otang bormi, xiyonal,
Onang bormi, xiyonal?:
Aygin, sening ustingdan
Kimga qilay malomat?:

Sotqin kimning bolasi,
Sotqin kimning jolasi?
Jismlarga sig'may borar
Yuragimning nolasi.

So'rab ko'nglim xun bo'lar,
Shogird o'zi kim bo'lar?
Ustoz qadrin bilmagan
Chirog'i yo'q tun bo'lar!

So'rab ko'nglim xun bo'lar,
Sotqin o'zi kim bo'lar?
Ko'karmaydi to'abad
Qarg'ishda kukun bo'lar!

Har kimga ham elining
Kush duosi darisin.
Vale sotqin bo'lsa kim,
Qarg'ishlarda qarisin.

Yomon niyat yodida
Tebtramagun qalamim.
Sotqinlarga sochgayman
Dildagi bor alanim.

Haqdan qo'rqsin har kimsa,
O'ziga nazar qilsin.
Yaxshilarga yor bo'lsin,
Yomondan hazar qilsin.

Otam o'ldi dunyodan
Armonim olib ketdi.
Men ulg'aydim. Bu armon
Qalbimda qolib ketdi.

*Aval shukrim, Tangriga,
O'g'il berdi, qiz berdi.
Yo'ldosh bo'ldi yaxshilar,
Nazar berdi, tuz berdi.*

*Ammo bir kam dunyoning,
Kami sira to'lmaskan.
Yaxshi ming yil yashamas,
Yomonlar tez o'lmaskan.*

*Puli yo'qqa bu dunyo
Bozorligi bekordir.
Aysli ko'pga olarning
Ozorigi bekordir.*

*Tilaganing bermasa,
Tilanchiga ham azob.
Ochmasang, o'qimasang,
Tosh bilan tengdir kitob.*

*Har kunning o'z quvonchi,
Har kunning o'z dardi bor.
Har kunning o'z soliqini,
Har kunning o'z mard bor.*

*Har tong otam qarshimda
Tilovatda tirilar.
O'sha tanish xush nafas
Yuzlarimga urilar.*

*Uzru kun ham yodimda
Savobga chorlab turar.
Yo'l axtarsam gohida
Yog'dudek porlab turar.*

*Deydi: — O'g'lim unuima,
Yolg'on yozib yashama.*

*So'ng ta'nalar toshida
Pantak to'zib yashama.*

*Dunyo dardi oldida,
Sening darding bir tomchi.
Og'ozingga ham sig'mas,
Bu olarning quvonchi.*

*Huq so'z Haqning hukmidir,
Tig'i tegar yurakka.
Rahming kelsin eng avval,
Bo'zlab turgan go'dakka.*

*Yuzin bulut to'sganda
Oyni armon ezadi.
Haqsizlik bandasini
Toshidan yomon ezadi.*

*Omanga armon bo'lgan
Dard edi, alam edi.
Omanning o'kinchilari
Mening ham nolan edi.*

*Bolalikda bag'ringa
Botgan toshlar hamon bor.
Jilmayadi xiyonat,
Sotqin kaslar omon bor.*

*Ajab dunyo ekan bu
Yaxshilikdan tolmaydi.
Zavoli ham ko'p ekan,
Yomonlikdan qolmaydi.*

II

*O'... birodarlari, balki o'ylarsizlar, bu ne sho'irkim,
doston ayisa e'andam aytar, ko'zlardagi namdan aytlar!
Hetayki, taqdiriga tosh tekkan kimsalar, huzuringda qon*

yig'lab tursalar? «Yozing shoir, borin yozing, ko'nglimizning zorin yozing», desalar. Aslida ham qarshisida bo'zlab turgan G'AMning yuziga parda tortib, hali tug'ilmagani QUVONCHni izlab yurgan shoir qalamini o'z yuragiga sanchib qo'ya qolgani ma'qul. Zero, «banda tadbir qiladi, Oллоh taqdir qiladi». Taqdirga qayg'u bitilisa ham sabrarga sultonlik qilib, Yotning yamog'idan hazar qilguvchilar qancha... Aksincha, bir luqma xush taom, lahzaalik lazzat, bir siqim pul uchun yetti pushining ruhini qon qaqshatib, yetti avlodini sotib yurganlar, qancha!...

Vatanni sevmog' iymondandir, deyiladi. Vatanni sotish nimadan boshlanadi? Ko'ngilni sotishdanni? Nafs g'olib kelgan joyda ko'ngilning ko'zi ko'r bo'ladi.

*Yozmog' oson ko'ksingga
Quvonch gul taqib tursa.
Yuragindan yo'l solib
Baxt seil oqib tursa.*

*Yozmog' og'ir joningdan
Ming bir alam taralsa.
Iqbol so'ysang va lekin
Peshonang sho'r yaralsa.*

*Demish asli bu dunyo
Sinov uchun maydondir.
Kinga yashash ko'p qiyin
O'zgasiga osondir.*

*Birin baxti o'zgasin
Ko'zin chiqarib kelgan.
Go'daklar bor dunyoga
Sochi oqarib kelgan.*

*Bir-bir aytisang dunyoning
Sitamiga poyon yo'q.
Doston bo'lsa ne ajab,
Yuragimda yongan cho'g'.*

*Bu anduhlar faryodi
Tug'ilgan makonimda.
Hasrati tilimdayu
Tikoni tovonimda.*

Eri xiyonat qilgan ayolning ko'zlariga ko'zingiz tushganmi? Xotini xiyonat qilgan erkakning-chi?! Ulardan ko'ngil so'raganmisiz? Ularga ko'ngil berib bo'ladimi o'zi? Xiyonatda ko'ngil bormi aslida?.. Uning yuzi, tusi qanday bo'ladi? Buni bir-biriga xiyonat qilgan ota-onadan emas, xiyonatning jabrini tortayotgan go'daklardan so'rang..

... Ular bir-birini sevishib turmush qurishgandi. Parvardigor ularga ikki qizcha, bir o'g'il ato etdi. Yangi yopilgan non isiday bir-birlarining dimog'laridan bir-birlarining mushk-anbarlari ketmasdi. Tog'lardan jildirab tushayotgan irmoqlar bir-birlariga qo'shib ketganda ularni ajratib bo'lmagandek, er-xotinning mehr irmoqlari oila degan musaffo daryoda qo'shib oqardi, jo'shib oqardi.

Yo'ldan shayton oltiq badbaxt chiqdi. Uning qo'ldagi xiyonat oltiq to'g'on bor edi. Bu to'g'on erning qo'li bilan mehr irmoqlari yo'lga tashlandi. Er ayoliga xiyonat qildi. Xiyonat kimlargadir oshkor bo'ldi. Ikki kishi bilgan sir, sir emas. Ayol nazdida eri vijdonini sotgandi, imonini sotgandi... Bir so'z bilan aytganda, u sotqinlik qilgandi...

Ayol bu alamga chidolmadi... Bu xiyonatni ko'tarolmadi... O'zini-o'zi yoqib yubordi. Katta qizi o'n olti, o'g'li o'n ikki, kichkina qizchasi uch yosh edi... badbaxt er bolalari bilan yolg'iz qolib ketdi...

*Bu uyda kecha-kunduz
Bo'zlashadi bolalar.
Gir aylanib onasin
Izlashadi bolalar.*

*Kattasining ohlari
To'kiliganda tilidan,
Iymoni bor odamning
Qonlar oqar dilidan.*

Aya, aya, ayajon,
Uyga sig'may ketyapman.
Kunduz chopib, tun chopib,
Sizga yetmay o'tyapman.

Devordagi osig'liq
Ro'molingiz yig'laydi.
Uy ichida charx urib
Uvolingiz yig'laydi.

Jismimizda jon yig'lar
Dasturxonda non yig'lar.
Piyolada choy yig'lar,
Yulduz yig'lar, oy yig'lar.

Sizni kunduz axtarsam,
Kunduz yig'lar biz bilan.
Uydagi gul, dov-daraxt,
Ildiz yig'lar biz bilan.

Ukajonim kulgusi
Yuza'riga sig'masdi.
Nain kulgu, bu dunyo
Ko'zlariga sig'masdi.

Chohga tushgan toychogdek
Talpini siz tomon.
Tilin tishlab yig'laydi
Ko'rmaysiz-da, onajon!

Jismu jonim qaqshatib,
Deydi bir kun nogahon:
— Otang o'lsa bilmadim,
Onang o'lsa ko'p yomon.

Oh, ayajon, ayajon,
Bo'zlayverib sil bo'ldim.
Borsa kelmas yo'llardan
Izlayverib sil bo'ldim.

Ovutolmay singlimni
Yig'laydilar dadam ham.
Boshin mushlab jonini
Tig'laydilar dadam ham.

Ko'rgim kelar ayajon
Yuzingiz, ko'zingizni.
Bizni uydan kuzatib
Yogibsiz o'zingizni.

Qandog' go'zal edingiz,
Qandog' yonib o'chdingiz?!
Gunohimiz ne edi,
Bizdan nechun kechdingiz?

Bo'lardi-ku, ayajon,
O'ylasangiz bizlarni.
Kim oladi bag'riga
Yetim o'g'il-qizlarni.

Sizsiz dunyo qorong'u,
Xunuk ekan uyimiz.
Ezib qo'ydi bizni g'am,
O'smay qoldi bo'yimiz.

Singlim Gulshan bir tuni
Sizni yo'qlab tolgandi.
Alamidan mast bo'yib
Dadam uxlab qolgandi.

Uyimizga nogahon
Uchib keldi kapalak.
Qanotlari qip-qizil
Cho'chib keldi kapalak.

Gir aylandi boshimda,
Qo'rqdim biroz jon halak.

Singlinning bolishiga
Sekin qo'ndi kapalak.

Qaramadi dadanga,
Qaragisi kelmadi.
Kapalakjon dadamni
Nega ko'zga ilmati?

Kapalakjon, kapalak
Sen ayamning arvohi.
U dunyodan keldingmi,
Dadamning ne gunohi?

Oh, gunohkor bo'lsalar
Yig'laydilar ne uchun?
O'ksib-o'ksib jonlarin
Tig'laydilar ne uchun?

Sizsiz aya tun uzoq,
Tonglar sira otmaydi.
Sho'tpeshona bu boshim
Bolishlarga botmaydi.

Ovutmoq-chun singlinni
Bir nima topish kerak.
Eng yaxshi o'yinimiz
Oq terakni, ko'k terak.

Yaxshi o'yin deyimiz-u,
Yig'lab-yig'lab o'ynaymiz.
Bag'rimizni ayajon,
Tig'lab-tig'lab o'ynaymiz!

— Oq terakni, ko'k terak,
Gulshan senga kim kerak?
— Bilmaysizmi shuniyam,
Menga ayamla keya-y...

— Oq teyaymi, ko'k tea-y...
Apcha, sizda kim keya-y?
— Singiljonim menga ham
Ayam, ayamlar kerak.

— Oq terakni, ko'k terak,
Bizdan sizga kim kerak?
— Xudo, Xudo, Xudojon,
Bizga ayamlar kerak!

Takrorlaymiz ming bora,
Yurak yara, dil pora.
Ayi, Xudojon, Xudojon,
O'linga bormi chora?

Gar oy chiqsa osmonga,
Kinning ko'ngli yorishmas?!
Yetimlarning ko'z yoshi
Quvonchga hech qorishmas.

Bu dunyoning ohlarin
Har kim tortar o'zicha.
Bu dardu g'am bormikan
Shu bolalar bo'zicha?

Bo'yadek bo'zlayotgan
Bolalarning yonidan.
Ko'zin yumib o'tsa kim
Ayrilgan iymonidan.

Uying kuysin xiyonat,
Bo'ying kuysin xiyonat.
Yolg'on dunyo senga ham
Boqiy emas, omonat!

*Iymonini solganlar,
Vijdonini solganlar.
Go'dak ohi ko'r qilar
Yuragi tosh qotganlar.*

*Qaysi uyda xiyonat
Jilmayadi tunu kun,
O'sha uyga diyonat
Begonadir, bag'ri xun.*

*Qay uyga quyosh tushmas,
Oy boqmaydi osmondan.
Shu uyda biror kimsa
Ayrilgandir vijdondan.*

*Bu dunyoda yoronlar
Xiyonaning to'ri ko'p.
Bo'zlar hatto hqonlar,
Solqinlikning turi ko'p.*

*Qalamim qon qaqshaydi
Oq qog'ozning ustida.
Jonim chaqar dardlar bor
Yuragimning ostida.*

*Bulutlardek bir-birin
Quvib o'yadi kunlar.
Goh yong'irmas, ko'z yoshdan
Ivib ketadi kunlar.*

*Bir bechora ohidan
Sarg'ayarmish oftob ham.
Tutilgan ul oy kabi
Mung'ayarmish oftob ham.*

*Qayg'u bilan quvonchning
Oralg'i chindimcha.
Qishdan olib chiqmaydi
Odanzodni hech nimcha.*

*Ko'zin yumar kim, qachon,
Yorug' kunda yo tunda.
Cho'bir otni to'rt odam
Ko'raradi bir zunda.*

*Qabrstoniga shohlar ham
Kiralilar pivoda.
Bir nimchacha tafi yo'q
Otlar bor dunyoda.*

*Ota desam yodinga
Kelaverar o'z otam.
Bolatikda bo'g'zimni
Tilgan o'sha ilk nalam.*

*Yoshim o'tib ellikdan,
Birovdan hech kulmadim.
Qartaygan qul Xudoga
Qandog' yig'lar, bilmadim?!*

*Men otamni yodida
Insof yuzin ko'raman.
Rizq axtargan bandasin
Halol tuzin ko'raman.*

*Tilovatim to'idan
Zora ruhi shod bo'lsa.
Mangu yotar manzili
Toabad obod bo'lsa.*

*Dilim ezilar hamon
Otamning armonidan.
Asrasin o'zi Egam
Odamning yomonidan.*

*Keling, birga tinglaylik
Bir azobning ovozin.
Cheritmay chi-chil singan
Bir hur qizning g'am sozin.*

III

*Bir qiz yashar bir uyda,
Yuray desa yurolmas.
Yigirma yil to'shakda,
Turay desa turolmas.*

*Armon degan xo'rsiniq
Tomirida oqadi.
Yolg'on degan bir og'riq
Jismu jonin chaqadi.*

*Yolg'on desa dunyoning
Yolg'oni shuncha ko'pmi?
Odamzodning nazardan
Qolg'oni shuncha ko'pmi?*

*Bir suluv qiz qosh-ko'zi
Unda ham bor yoronlar.
Yuragini yaralab
Qo'ygan faqat yomonlar.*

*Tug'ilganda Dildora,
Zayo bo'lib tug'ildi.
Onasining ko'z yoshi,
Daryo bo'lib tug'ildi.*

*Otasiga maqtashib
Yuzini ochishmadi.
Beshigining boshidan
Sochqilar sochishmadi.*

*Qiz tug'ildi. Otasi
Sudda yurdi sudralib.
Niyati onasidan
Kemog'edi ajralib.*

*Onaizor bolasin
Yetim bo'lsin demadi.
Sevib qurgan oilasin
O'lin bo'lsin demadi.*

*Gapirsa ham boy o'g'li,
So'z desin-da, dunyoda.
Aymasa ham ularning
Ayganiidan ziyoda.*

*Sud zalidan otasi
Bamisi ketdi uchib
Onaizor qon yig'lab
Qoldi bolasin quchib.*

*Ko'lna dunyo, bor dunyo,
Qilmading-a, or dunyo.
Shu go'dak ko'z yoshiga
Edingmi sen zor dunyo?!*

*Ayolga uvol qilding,
Umriga zavol qilding.
Qoshin hilol qilganding,
Qomatini dol qilding!*

*Dunyo sening ko'changda
Yigirma yil sar-sari.
Ko'z yoshidan sarg'aydi
Ular umr dafuari.*

*Har neki intih o bor,
Ibtidodan boshlanar.*

*Salomdan boshlannasa,
Bil, vidodan boshlanar.*

*Ona borki, mehning
Belanchagi tebranar.
Onang bo'lsa suvsiz ham
Ostonangda gul unar.*

*Farzand-chun muz ichra ham
Zamda yonolgan ona.
Qayg'ularning qatiga
Qavonch qadolg'an ona.*

*Ona dildan zorlansa,
Zamin to'lg'onar ekan.
Ayl erdan orlansa,
Toshlar uyg'onar ekan.*

*Ayol borki, oridan
Er kishi aso qilar.
Erta borki g'ururin
Tutunga kosov qilar.*

*Qavonchning qaymog'i
Qat-qat yurgan kimsalar,
Sitamining salmog'i
Ezganmi bir ko'rsalar.*

*Afsusning alangasi
Kul bo'lguncha kutganlar,
Odanning or-nomusi
Pul bo'lguncha kutganlar.*

*Savollar bor, javobi
Jonimni chimchilaydi.
Dunyo dardini xitobi
Ruhimni qanchilaydi.*

*Axir, dunyo poyoni,
Borlar manzil qabrdir.
Imoni bor insonni
Sulton qilgan sabrdir.*

*Shodligini shamolga
Sovurib yurganlar bor.
Qayg'usini qoniga
Qovurib yurganlar bor.*

*Bir bechora armonin
Qirg' tuya ko'lamaydi.
Tuyani tirik yutib
O'zgasi yo'lamaydi.*

*Savol ko'pdir, yorollar
Javobi chertilmagan.
Tirik yetim ko'rmadim
Yuragi yirilmagan.*

*Siz keltirib dunyoga
Nima ko'rdim otajon?!
Jonni tutib jafoga
Gina ko'rdim otajon!*

*Bir qiz bo'lib silkinib,
Yerda yayrab yurnadim.
Mehringizga yelpinib,
Oyog'imda turnadim.*

*Siz ham, biz ham omonat,
Oy osmonda boqiydir.
Qilmas sira xiyonat
Quyosh nurga soqiydir.*

*Qorda qolgan qushmasman,
Don kerakmas, otajon!
Go'shi ko'rmagan tishmasman,
Non kerakmas, otajon!*

*O'zim degan shonimni
Qidirib yashayapman.
Men jisimidan jonimni
Sildirib yashayapman.*

*Ko'changizdan tobunda
Yulduz bo'lib o'tarman!
Otasidan or qilgan
Bir qiz bo'lib o'tarman!*

*Yuragingda yolg'on bor,
Yonib yashay olmaysan.
Tuslamagin, aslingdan
Tonib yashay olmaysan.*

*Yuzing shuvi, dilingni
Ochib yashay olmaysan.
Toshmehrsan, shu toshdan
Qochib yashay olmaysan.*

*Tomiringdan chiqqan qon
Ulg'aydi, inson bo'ldi.
Sen xushsan, ko'rmaysan-da,
Uning bag'ri qon bo'ldi.*

*Farzand immoq, immoq'ing
Talpinadi sen tomon.
Ota bo'lsang, daryo bo'li,
Bag'ringga chorla, nodon!*

*Bilsang, Oллоh olani
Bir tog' qilib yaratgan.
Har bir farzand qalbida
Chiroq qilib yaratgan.*

*Chirog'i o'chgan ko'ngil
Dunyoni xush ko'rmagay.
Go'dak tangrining guli,
Riyoni xush ko'rmagay.*

*Uning dilg'ir dilidan
Sitamini sitib ol.
Ochgil ko'ngil ko'zini,
Qo'llaridan tuitib ol.*

*Birga bosgan qadaming
Jannatga yetaklaydi.
«Ota» desa, «bolam» de,
Tangri umring tilaydi...*

*Ota bo'lish sharafti,
Asli ulug' inoyat.
Otalarni yo Tangrim,
O'zing qilgin hidoyat!*

*Gar otalar yanglishsa,
Farzandlar yo'l yo'qolgay.
Otlar oqil yurtning
Quyoshi xushnud botgay.*

*Lolalarning lablari
Sabolarda ochilgay.
Jovnamozning jamoli
Duolarda ochilgay.*

*Otlarning ibradi
Chiroq bo'lsin dillarda.
Oqiltirish qasdidagi
Tosh yotmasin yo'llarda.*

*Vale, ko'lna dunyoda
O'y boshqa, hayot boshqa.
Gohi katta podani
Buzarkan bitta qashqa.*

*Oriyat elagidan
O'tolmay qolganlar bor.
Nain ola, elining
Qarg'ishin olganlar bor.*

*Dasturxonning boshida
Duo qilardi otam.
— Ham o'zingdan, ham eldan,
Begona qilma Egam.*

*Bugun otam duosin
Taktoriab turgun bot-bot.
Otam ruhi madadkor,
Otam ruhi zo'r qanot.*

*Axir, eldan begona
Bo'lganlarni ko'rdim, men!
O'zi tirik, la'natda
O'lganlarni ko'rdim, men!*

*Aylarimning davomi
Og'ir bo'lsa qaytadin.
Bu dostonni o'zgacha
Yozolmasam netayin.*

IV

*Ochilmaydi ko'zimiz
Tushaverib chohlarga.
Ketayapmiz dunyoni
To'ldirib gunohlarga.*

*Yetmish yil yashab gohi
Bitta savob olmaymiz.
Ko'rsatmagan mehrimiz
Talab qilib tolmaymiz.*

*Sotamiz borimizni,
Sotamiz orimizni.
Sotolmayin xunobimiz
Qishdagi qorimizni.*

*Mayli sotsin bandasi
Bu dunyoda topganin.
Unutmasa bo'lgani
Vatanda ko'z ochganin.*

*Sotib bo'lmas Vatanni,
U cho'ntakka sig'maydi.
Qalb ko'zi ko'r kimsalar
Vale, buni bilmaydi...*

— O'g'lim, sen yo'qsan! Hayotimisan va yo'?! Bilmadim, bu yolg'iz Yaratganga ayon. Biz onang bilan sen yomonning umrini tilay-tilay qalbimiz sham misol so'nib-so'nib borayapti. Bizning faqat jismimiz odanga o'xshaydi, bolam! Men seni yomon dedim. Ayt, juvonnarg! Yaxshi bo'lsang yurtni tashlab ketarmiding?! Bizni tashlab ketarmiding?! Biz seni qanchalik yaxshi ko'radik?! Qirq qizni qalqituvchi qaddi-gomating, guldek hunaring bor edi, ko'mamak! Biz g'afiat bandalari bolamiz ichmaydi, chekmaydi... namoz o'qiydi deb, kerilib yuravergan ekamiz.

O, g'afiat, g'afiat!.. Yoshim oltinshdan oshdi. Nega men seni o'z jismu jonimda ko'rmay keldim. Nahot, sen menda yasharding? Men o'zimdanda xafaman! O'zimdanda nafratlanaman! Meni el taniydi, meni el hurmat qiladi, qarindosh-urug', yoru do'stlar o'rtasida obro'im yaxshi deb o'ylabman-u, bag'rindagi bolamning ko'nglini, iymonini shayton o'g'irlaganini ko'rmanman!...

Ayt, o'g'lim! O'zga yurtlarda seni kutayotgan qarindosh-urug'laring, yoru do'stlaring yo'q edi-ku! Ozod o'lkada, ozod odamga ato etilgan imkoniyat va baxting hammasi senda mujassam edi. Sendan ko'nglim qoldi, bolam! Seni onang bilan shu umidda kamolga yetkazganmidik? Qarayganda bizni eldan ayirding, yuzimizni shuvit qilding, nonko'r!

Parvardigor nolamni senga yetkazsin, bolam! Sen yurtga qayt! Yig'lab tiz cho'k! Bo'zlab tiz cho'k! Bag'ri keng el bu, kechiguvchi el bu! Kechirmasa, yuzingga qaro surtib shu tuproqda o'li! Toki, biz oxiratgacha yuzimizga qaro surtib bormaylik! O'g'lim, xiyonatkor farzandga ota-ona bo'lib qolish azobini boshiga tushganlar biladi. Men buni hech qaysi ota-onaga ravo ko'rmagan bo'lardim.

Bolam sen yo'qsan, lekin har kuni sen bilan suhbat quraman. Seni bag'rimga chortayman. Seni yaxshi ko'raman. Yo'q-yo'q! Seni yomon ko'raman. Sen yomonim bo'lib eshikdan boshingni egib kirib kelsang-chi? Qarg'ab alamdanda chiqay, urib alamdanda chiqay! Tirikmisan o'zi? Tirik bo'lsang, mening bolam bo'lsang, emaklab bo'lsang ham yurtga kelganingni ko'rishim kerak! Yo'qsa... Xudoga solaman!.. Qattiq qarg'ayman!.. Oq qilaman, nonko'r!... Oq qilaman!!!

*Ne sirlar bor o'zing guvoh,
Biz bandamiz, bizlar gumroh,
Mehribonsan o'zing, Olloh,
Dodiga yet, shu otani!*

*Afsusida alanga bor,
Oh o'zidan qilmoqda or,
Do'st-dushmaniga qilmagin xor,
Dodiga yet, shu otani!*

*Yomon odam ko'kdan tushmas,
U makonsiz uchar qushmas,
Bolam yomon bo'lsin demas,
Dodiga yet, shu otani!*

*Bo'zlayverib bo'zdek bo'ldi,
Osh ko'rmagan tuzdek bo'ldi,
O'g'li o'lmay o'zi o'ldi,
Dodiga yet, shu otani!*

*Uning dardi toshdan og'ir,
Tobutdagi loshdan og'ir,
Zahar tushgan oshdan og'ir,
Dodiga yet, shu otani!*

*Qariganda kun ko'rmadi,
Oy jilmaygan tun ko'rmadi,
Oh, o'zidek xun ko'rmadi,
Dodiga yet, shu otani!*

*Bizlar yaxshi, bizlar yomon,
O'zing yersan, o'zing osmon,
Sendan imdod, sendan farmon,
Dodiga yet, shu otani!*

*Tuproq uysak, tog' bo'lmagay,
Yantoq gullab bog' bo'lmagay,
Oqpadar hech oq bo'lmagay,
Dodiga yet, shu otani!*

*Sotqin bo'lmay o'lsin o'g'li,
Boshin egib kelsin o'g'li,
Mayli, keyin o'lsin o'g'li,
Dodiga yet, shu otani!*

Ona osmon, uning og'irligi sening yelkangga tushmaydi, deydiyar. Ammo, yomon farzand dog'i, qora qilmishi osmonni ham egib qo'yarkan. Bugun yurtimizning ayrim

go'shalarida o'z ohidan o'zi o'tranib, dilida «mening o'g'lim
sotqin bo'lishi mumkin emas, men unday o'g'il tuqqan
emasman», deya bo'zlab Xudoyinga nola qilayotgan
onaizorlarning borligi achchiq, haqiqat. Haqiqatga tik qarash
esa, hamisha ham oson kechavermaydi. Xudoning borligiga
shak keltirishdan qo'rqgan odam, onadek buyuk zotni
ayblashdan ham qo'rqadi. Zero, hech bir ona farzandim
yomon bo'lsin demaydi. Oллоh Odam Atoni, Momo
Havoni yaratgandan buyon dunyoga ko'z ochgan har bir
go'dak poklik, beg'uborlik timsoли bo'lib kelgan. Unda...
ular... qaydan yaratilgan?..

*Hamma yaxshi, yomon go'dak yo'q,
Bu dunyoda yomon chechak yo'q,
Tinglayversang yomon ertak yo'q,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Kimdir tanin, kim molin sotar,
Kim bozorda hammolin sotar,
Yana kimdir jamolin sotar,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*O'g'il ota obro'sin sotar,
Qay qiz ona qayg'usin sotar,
Bir firibgar jodusin sotar,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Bulbul sotib, zog' olganlar bor,
Qarang, bepul tog' olganlar bor,
Sabring siqib yog' olganlar bor,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Iymonni ham arzon sotishar,
Vijdanni-ku, oson sotishar,
Goh yo'lga biroz tortishar,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Xiyonani bedorligidan,
Mozor yig'lar mozorligidan,
Bozor yig'lar bozorligidan,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Qul sotilar, el sotilmaydi,
Gul sotilar, dil sotilmaydi,
Yurt sotishga mard boilmaydi,
Sotqinlarni kim tuqqan, ona?!*

*Qanday yozay ko'ngil zorini,
Aytgim kelar dilida borini.*

*Kimki bo'lsa hayotga oshiq,
Jon joniga chertgay xush qo'shiq.*

*Tongda esar hayot shamoli,
Yuz ochadi yurtim jamoli.*

*Uyg'onadi yaxshi ham yomon,
Rizqin tilar kimda jon omon.*

*Quyosh to'yib shabnamlar ichar,
Bolariga gullar bol tutar.*

*Qirga shoshar jon-jonivorlar,
Odamzodning mehriga zorlar.*

*Mingni chorlar ming bitta yumush,
Parkent soyi toshdagi kumush.*

*Jilvalari jon olib oqar,
Suv oqizgan tog'lar xush boqar.*

*Bigir-bigir qaynar buloqlar,
Yer tagida yongan chiroqlar.*

*Jismu jonimg poklik o'raydi,
Oy nurlari soching taraydi.*

*Sen ko'klarda uchib yashaysan,
Go'zallikni quchib yashaysan.*

*Bunda ming yil yashaging kelar,
Bunda zunda armonlar o'lar.*

*Kim tog'larda bo'lsa biladi,
Osmon yerga yaqin keladi.*

*Bunda toshlar oynadek tiniq,
Bog'sang o'zing ko'rasan aniq.*

*Tirik odam tiz cho'ksin faqat,
Qay yurtda bor bundayin jannat?*

*Bog'larida bahor balqigan,
Tangri xushlab, Tangri alqagan.*

*Ey shodligim chashmasi — Vatan,
Ko'zlarimning tashmasi — Vatan.*

*Kel, joningga o'rab yashayin,
G'amlaringni kurab yashayin.*

*Vatan, seni sotib bo'lmaydi,
Senga toshlar o'rib bo'lmaydi.*

*Iymoni but har odam bilar,
Onasini og'ritgan o'lar.*

*Ey mardlarga ergashgan soya,
Ei xurjiga yemrilmas qoya.*

*Unutmasin, yov zoti hech chog',
Bu Vatanning erlari uyg'oq!*

— O'g'lim, dostonim poyonida senga ikki og'iz so'z aygim keldi. Zero, bu Vatanning erlari safida sen ham borsan! Insho'ulloh, kelajakda sening o'g'illaring, mening nabiralaring ham bo'lgay! Aytarimning avvalida bobolarning tafakkur durlaridan to'kilgan uch kichik hikmat nurlanib turgay. Shuni unutmanginki, «maydonga tushgan alp manglayini qashlamas». Sen esa ozodlik maydonidasan, Hurlik maydonidasan! To'rt tarafdin ham sen elning nigohidasan. Elning elagidan esa hamma o'tavermaydi, o'g'lim!

Yana deydilarki, «Toza suv loyqa suvni tindirolmaydi. Loyqa suv esa, toza suvni bir zunda loygatadi». Ilohim, har bandani loyqa suv bo'lishdan, er kishini mijg'ovlikdan astrasin!

To'g'ri so'z kishini uyqudan uyg'otadi. Mana bu hikmatga qulog' tuting-a: «Boyluk, mol-dunyo ko'pligi bilan emas, balki nafsning to'qligi bilandir». Nafsga qul bo'lish, bu shaytonga qul bo'lish demakdir. Umidvormanki, bu fikrning shartini o'zing anglab yetgaysan, o'g'lim!

*O'zing anglab yetgaysan yana,
Oqil aytar Vatan bittadir.
Goh chapingdan o'zingga boqmay,
Sendan so'ymay kunlar o'tadir.*

*Men onanning duosin oldin,
Shukur ko'rdi, taqdir izzatin.
Erta ketdi afsus, dunyodan,
Qilolmadim otam xizmatin.*

*Kecha otam o'kinchin tinglab,
O'rtagandi jonimni alam.
Bugun meni zorlatgan armon,
Qiyomatimi, seni ham bolam?*

*Baxt bekorga bogavermaydi,
Sen yo'liga chiroq yoqmasang.
Oqqan daryo oqavermaydi,
Imoq bo'lib o'zing oqmasang.*

*Yomonlikdan yiroq bo'lg'in-u,
Lek yomondan qochib yurmagin.
Sen va'dani vajo deb bilib,
Sirlaringni sochib yurmagin.*

*Kindik qoning tongan tuproqqa,
Kindik qoni tomsin bolangni.
Quvonchingga quchoq ochganlar,
Malol ko'rar goho nolangni.*

*Yot yeguncha yoningda turar,
Shoh bo'lmasang Vatanda xok bo'l.
Ruhim abad shod bo'lsin desang,
Ginasiz el ko'nglidek pok bo'li!*

XOTIMA

Otam rahmati bir so'zni takrorlashni xush ko'radilar: "Bolalarim, unutmanglar, Parvardigor asralganni asraydi!" Inshoolloh shunday bo'lgay. Biz Vatanni, Vatan bizni asragay!

*Qushlar uchar, osmon to'la,
Sayyod yurar tadbir ila,
Otolmaydi u bir yo'la,
Asralganni asrar Xudo!*

*Qanoting yo'q, ko'kka uchma,
Yutoqib hech suv ham ichma,
Qoqilibsan, chohini so'kma,
Asralganni asrar Xudo!*

*Birov ko'ymas ko'zing uchun,
Nur topdingini izing uchun,
Sado izla so'zing uchun,
Asralganni asrar Xudo!*

*Vatan bizda, biz Vatanda,
Bitta jonda, bitta tanda,
Mingashsak ham oq samanda,
Asralganni asrar Xudo!*

*Hurtlik tug'i jonda tursin,
Qadr qalqib qonda tursin,
O'zbek nomi shonda tursin,
Asralganni asrar Xudo!*

*Demang, Mahmud g'amdand yozar,
Ko'zlardagi nandand yozar,
Biz yo'qotgan shandand yozar,
Asralganni asrar Xudo!*

*Doston bildi, shukrim bisyor,
Yaratganga zikrim bisyor,
Yurak deydi: aygin takror,
Asralganni asrar Xudo!*

2003- yil.

OGOHI BO'L, DUNYO!

Badiiy adabiyot, xususan, she'riyat hamisha, hamma zamonlarda ham dunyoda adolat va e'zgulik g'oyalari ustuvor bo'lishi uchun xizmat qilib kelgan. Shu ulug' maqsad yo'lida kurashgan. Qadimiy tarix va boy an'analarga ega o'zbek adabiyoti ham bundan mustasno emas, albatta. Bugungi kunda bizning peshqadam shoir va adiblarning mustaqillik bergan erkinlik va ijodiy imkoniyatlardan keng va samarali foydalangan holda, milliy istiqbol g'oyasi ruhi bilan sug'orilgan, hozirgi zamonning o'tkir va dolzarb ijtimoiy muammolarini badiiy yo'sinda aks ettirishga qaratilgan rang-barang asarlar yaratishga intilayotganliklari albatta e'tiborga molikdir.

Iqtidorli shoir Mahmud Toirovning «Ogoh bo'l, dunyo» dostoni ana shunday ijodiy inilish va ishtiyonning o'ziga xos badiiy ifodasi sifatida maydonga kelgan.

Hayotda goho bir odamning boshqa bir odam bilan yovlashib, umr bo'yi yovqalashib o'tganlarini eshitganmiz. Davlatlar orasidagi turli nizolar ham yangilik emas. Biroq, terrorizm balosi keyingi davrda yer yuzida go'yoki bir illat kabi paydo bo'ldi va tarqay boshladi. Hozirgi kunda butun bashariyat undan talofat ko'rmoqda, aziyat chekmoqda. Bu falokat idiz olayotgan dastlabki yillardayoq Prezidentimiz Islom Karimov jahon jamoatchiligini ogoh bo'lishga chaqirgan edilar. Afsuski, o'z vaqtida bu ofatning oldi olinmagani uchun u ko'plab mintaqada va hududlarni chulg'ab ola boshladi. Haqiqatan ham, yovuz terrorchilarning na dini, na mazhabi, na millati bor. Ularning asosiy maqsadi eng muttaham va razil uslublar vositasida qonuniy hokimiyatni egallab olish, o'zlarining qabih tartib-qoidalarini o'rnatishdan iboratdir. Bunga qo'shni Afg'oniston mamlakatini gonga botirgan johil «Tolibon» rejimini yaqqol misol bo'la oladi.

Tabiiyki, tinchlik va taraqqiyot, insoniylik tamoyillariga mutlaqo zid bo'lgan bunday fojicelar aqli raso har bir kishiga saboq bo'lishi, uni hushyorlik va ogohlikka chorlashi lozim.

Muallif ushbu dolzarb mavzuga murojaat etar ekan, vogearlar tasvir doirasini nainki bizning yurtimiz, balki dunyo miqyosida belgilaydi. Shoir dilidan otilib chiqqan tug'yon va hissiyotlar o'quvchi qalbini ham hayajonga soladi.

Asarda yaqin tariximiz sahifalari, o'zbek xalqining istiqlol arafasida boshidan kechirgan og'ir kunlari, ozodlikning mashaqqatli yo'li yoritiladi, hozirgi kunda ma'naviy hayotimizga chuqur singib ketgan «O'z uyingni o'zing asra», «Kuch—adolatda», «Shu aziz Vatan barchamizniki», «Tinchlik uchun kurashmoq kerak» singari purna no g'oyalar ta'sirchan tarzda tarannum etiladi.

Dostonda yuksak siyosiy da'vatlar ham, oddiy insoniy tuyg'ular ham o'z ifodasini topa olgan. Shoir insoniyat bosib o'tgan tarixiy tarqiyot yo'liga nazar tashlab, ezgulik va yaxshilik jaholat ustidan albatta g'olib kelishiga, jahon hamjamiyati, sog'lom fikr, sog'lom kuchlar birlashib razoladni yengishiga ishonadi va kitobxonni ham ana shu muhim hayotiy g'oyaga ishonтира oladi. Shu ma'noda, bu mo'jaz doston sof niyati barcha kishilarni, ayniqsa, unit-o'sib kelayotgan yoshlarimizni ogohlik va kurashga chorlab turadigan badiiy da'vatnomadir.

*Abdulla Oripov,
O'zbekiston Qahramoni, xalq shoiri*

OGOHI BO'LI, DUNYO!

«Ogoh bo'ling, odamlar!»— degan da'vat hamisha bong urgandek yangrab turishi kerak. Faxrlanish mumkin va lozim bo'lgan bebaho qadriyatlar — o'z mustaqilligimizni, tinchligimizni, jamiyatda millatlar, fuqarolar o'rtasidagi totuvlikni asrang.

Islom Karimov

MUQADDIMA

*Bugun tongda xush turdim juda,
Dunyo go'zal, olam osuda.*

*Osmon tiniq, osmon beg'ubor,
Tiniqlikda ajib hikmat bor.*

*Jilmayib nur sochadi quyosh,
Baxtga eshik ochadi quyosh.*

*Salom olib kelgan sabolar,
Boshim uzra to'kar duolar.*

*Orzudayin ko'z ochgan kurtak,
U tongdagi totli bir tilak.*

*Qush tilini qushlar bilsa ham,
«Qushlar tili» ko'ngilga mahkam.*

*Olooh tutgan gultoj go'zallik,
Musavvirga muhtoj go'zallik.*

*Ko'zlaringa sig'masa netay,
O, ona yurt, sadag'ang ketay.*

*Sen haqingda o'ylamoq sharaf,
Madhing yonib kuylamog' sharaf.*

*Hurlikda sen ko'yarilgan taxt,
Abadiyat osmonida baxt.*

*Dardi dunyo zahmatkash, elim,
Me'ri daryo mehnatkash, elim.*

*Birda quvnab, birda o'kindim,
Bugun dildan keldi to'kilgim.*

*O'tmishdagi uvoling haqqi,
Qonli kechmish, zavoling haqqi.*

*Tildan, dildan to'kilgan armon,
Balki bo'lar mo'jaz bir doston.*

*Avlodlarga va yo bir maktub,
Neki bo'lsa, bo'lolsin matlub.*

YASHASH BAXT

Farzandlarimiz, kelajak avlodlar bizdan shu o'lkani, shu muqaddas zaminini yana ham boy, kuchli va qudratli holatda qabul qilishlari uchun, biz buyuk ajdodlarimizga nisbatan qanday minnatdorchilik tuyg'ularini his etayotgan bo'lsak, o'g'il-qizlarimiz, kelajak avlodlar ham bizga nisbatan shunday minnatdorchilik tuyg'ularini his etishlari uchun lozim bo'lgan hamma ishini qilish — bizning fuqarolik burchimizdir.

Islom Karimov

*Har dilda hikmatning xazinasi bor,
Har tilda hurmatning ganjini bor.*

*Vale har so'zdan ham hikmat yaratilmas,
Har husni sohibdan xush nur taralmas.*

*Har botir maydonda g'olib bo'lolmas,
Hurmatni talab-la olib bo'lolmas.*

*Yashashning sharti bor, odamlilik sharti,
O'zdan kechib yashar millatning mard.*

*Ayo do'st, kun keldi, keldi xo'p zamon,
Ona yurt bo'lmogda ko'p dori'lamon.*

*Har dilda jaranglar hurlik xitobi,
Vafodan boshlanar taqdir kitobi.*

*Momolar tilida shukrona o'vat,
Bobolar tilida hikmat, hikoyat.*

*Yigitlar ochmogda ishqning eshigin,
Kelinar quchmogda baxtning beshigin.*

*Farzandlar bahordek balqib yasharlar,
Dilda quvonchi qalqib yasharlar.*

*Navoiy nazmidek to'li bir kalam,
Dunyoni zabt etar o'zbek degan nom.*

*Mustaqil davlatning javohirlari,
Alpomish kelbati bahodirlari.*

*O'zbek dorig'ini doston qilguvi,
Minglarning mushkulini oson qilguvi.*

*Jannatiy diyorning jamolidek xush,
Hazrat Amir Temur kamolidek xush.*

*Dillarda yuz ochar inja bir savol:
«Bu yurtini kim qurgan?» Bolam, yodga ol!*

*Hurlikning ilk g'ishtin kinarlar qo'yishgan,
Vatanini har nedan ortiq suyishgan.*

*Kimlar u, jonini o'qqa tik tutgan,
Ozodlik yo'lida o'zni unutgan?*

*Ne o'ylar bilmadim dildan o'tadi,
Ne nomlar necha bir tildan o'tadi.*

*Shu bois ushbu kun qo'linda qalam,
Oq qog'oz ustida quvonchim, nolam.*

*Umidim bizni ham kelgusi avlod,
Ehtiram, e'zozda etishgaylar yod.*

*Va bilgay ozodlik tushmas osmondan,
Uni deb kechishgan ne mardlar jondan.*

* * *

*Kecha yaralmagan bu ko'hna dunyo,
Erta tugamaydi olamda hayot.
Insonga qalb ato etganda Xudo,
Ne oldin yuz ochgan, quvonch yo faryod?*

*Haq qachon yaratgan Odam Atoni,
Bu savol yillarga sig'maydi hamon.
Odam Ato qilgan bitta xatoni,
Ming bir xil usulda takrorlar inson.*

*Baxt bermas aslida Olloh odanga,
Baxtli yashash uchun bergaydir imkon.
Kelbsan, xush keling, yorug' olanga,
Baxtli yasholdingmi, aygin, ey inson?*

*Umr-ku, bandaga o'lchab berilgan,
Hoyu havasini bo'lurni o'lchab.
Qani u jismiga sig'may kerilgan,
Qayga yetib bordi tulporin qistab?*

*Kimga ozor berdi, kimni asradi,
Ortida qoldimi bir parcha bog'i?
Yoki tahvasada ruhi, jasadi
Qabrida qorayib yotarmi dog'i?*

*Oilang osmonida so'nmasmi nuring,
Olangga, onangga bo'ldingmi, fido?
Farzanding qalbida o'chmasmi qo'ring,
Ayt, eling oringdan qilgaymi duo?*

*Orzu arimaydi tirik odamda,
Vale har savolga topilmas javob.
Yashash o'zi baxt-ku yorug' olamda,
Izingda qolsa gar tashakkur, savob.*

* * *

*Har ko'ngilning tinig ko'zgusi,
Bobolarning asriy orzusi.*

*Ozodlikning oromi shirin,
Ozod inson kaloni shirin.*

*Hurlikni Haq xush ko'rar azal,
Hurriyatning bekati go'zal.*

*Go'zallikni asrash sharti bor —
Yashash kerak hamisha bedor.*

* * *

*Aytilgan so'z — oilgan o'qdir,
Shu o'qlardan ozorda dunyo.
Kimlar uchun mozorda mahzun,
Kimlar uchun bozorda dunyo.*

*Aytilgan soʻz — otilgan oʻqdir,
Gap otgani qalam tumadim.
Yuragimda loyullar bir choʻgʻ,
Soʻz sotgani qalam tumadim.*

*Bu dunyoning tosh ekan boshi,
Lek qartaygan qaygʻu dasidan.
Oʻlmay turib gohi bandasi,
Joy olarkan doʻtax ostidan.*

*Bu dostonning soʻzlari gʻamli,
Anduhida ehnig ori bor.
Uvol ketgan ne-ne jonlarning,
Yaratganga qilgan zori bor.*

*Har insonning boshida osmon,
Har insonning poyida yer bor.
Oʻzgalarning rizqini olib,
Kim yashabdi olamda takror.*

*Kindir bugun beshik egasi,
Erti bir kun yelkada tobut.
Quvonch qirq yil yashamas axir,
Boshing egar lahزالik sukut.*

*Hur va baxtli yashashga asli,
Haq oldida haqli har banda.
Yaxshi kunga yarashmas lekin,
Qizimayin chalgan chirmanda.*

*Uygʻoq odam uvol ketmagay,
Gʻaflat uning barin tumagay,
Yovuzlikni u yengib yashar,
Mudragan murodga yetmagay.*

*Ogohlarda orom yoʻq, chindan,
Ogohlarga yordir Oллоhim.
Ogohlikka chorlab dunyoni,
Oq qogʻozga toʻkildi ohim.*

HURLIK YOʻLI

*Tarixiy xotirasi bor boʻlgan inson irodali inson.
Takror aytaman, irodali insondir. Kim boʻlishidan
qatʼiy nazar, jamiyatning har bir aʼzosi oʻz
oʻtmishini yaxshi bilsa, bunday odamlarni yoʻldan
urish, har xil aqidalar taʼsiriga olish mumkin emas.
Tarix saboqlari insonni hushyorlikka oʻrgatadi,
irodasini mustahkamlaydi.*

Islom Karimov

*Ayo doʻst, bu dunyo azal demishlar,
Xotira uygʻonsa goʻzal demishlar.*

*Xotira uygʻonsa dardlar ham daryo,
Sabrlar, toʻzimlar berarkan sado.*

*Xotira uygʻonsa oʻzni tanimsan,
Ham oppoq, ham qaro yuzni tanimsan.*

*Koʻzingga koʻrinar sonsiz qabrlar,
Joningni ogʻritar zulm, jabrlar.*

*Yolgʻonning, riyoning boshlari xamdir,
Haqiqat hayqirmas, hamon koʻrkamdir.*

*Xotira uygʻonsa hayrat uygʻonar,
Suvarlar jim turar, siyrat uygʻonar.*

*Uyg'onar jismu jon, uyg'onar iymon,
Nechun uyg'onmaysan, axir sen inson?!
Boshingga qandayin to'fonlar kelmish,
Qayg'udan, qahrdan ummonlar kelmish.*

*Tarix to'kar dema ko'hna dardlarin,
Tarix sog'inarkan asil mardlarin.*

* * *

*Yashayotgan odam uchun,
Jon bir taraf, shon bir taraf.
Adolatni tug'in har kun,
Temur kabi tutmoq sharaf!*

*Gohi dunyo, goh dard berib,
Olooh o'zi ko'rgay sinab.
El-yurt uchun ko'ksin kerib,
Kubro kabi kermoq sharaf!*

*Bu dunyoda ikki eshik,
Hech kim qolmas abad yashab.
Manguberti kabi mangu,
Vatan uchun o'lmoq sharaf!*

*Bu Vatanning ayoli ham,
Ortik talab, hurlik talab.
Jon chirog'in yurt yo'lida,
To'marisdek yuqmoq sharaf.*

* * *

*Hurlik yo'li uzun yo'ldir,
So'qmog'i ko'p, toshi ko'p.
Yuzlardagi kulgusidan,
Ko'zlardagi yoshi ko'p.*

*Bu yo'llarning oromi yo'q,
Zildek-zildek yuki bor.
Bu yo'llarning gadosi ko'p,
Bu yo'llarning beki bor.*

*Bu yo'llarda baxtin emas,
Armon quchgan ko'p bo'lgan.
Ozodlikni so'rab chiqib,
O'qqa uchgan ko'p bo'lgan.*

*Itirobning isimasi,
Chirmashgan ne jonlarga.
Bu yo'lining har qadamini,
Qabrdir qurbonlarga.*

*Uzoq tarix, uzoq o'tmish,
Qatlarida qayg'usi.
Yangi tarix—eng go'zal his,
Bu hurriyat tuyg'usi.*

* * *

*Biz yaxshilik yarashgan xalqimiz,
Maydonda or talashgan xalqimiz.*

*G'anim quvna qilsang xatolar,
O'ylab topsa ichki nizolar.*

*O'shda uvol ketganlar bilmas,
O'zganda qon yutganlar bilmas.*

*Namanganda nizo chiqargan,
Farg'onada qazo chiqargan.*

*G'addor dushman o'yinlari ko'p,
Parkentda ham ko'zga soldi cho'p.*

*Ammo Xudo yaxshiga yordir,
Mardlariga o'zi hamkordir.*

* * *

Yaxshi odam nomini aytib,
Ne-ne avlod yayraydi.
Xudo bersa minglab jonni,
Bitta odam asraydi.

Yangi tarix — o'ymishinda,
Faryod bordir, dad bordir.
Lek dardingga malham bo'lgan,
Joni fido zot bordir.

Seni talagan tuzum,
Qir-qizil bayroq edi.
Aybing faqat, jon elim,
Qo'llaring qadoq edi.

Otang paxtakor edi,
Onang paxtakor edi,
Egalarda ezilgan,
Bolang paxtakor edi.

Paxtasin terib berding,
Chanog'ida tildilar.
Peshonangni sho'ridan,
Sharbat talab qildilar.

Qalbing o'rta yotsa ham,
Tishlagandining tilingni.
«Paxta ishi» zanjiridan,
Kim bo'shadi qo'lingni.

Bo'kadagi bo'ronlar,
Nola qo'shgan nolanga.
Shunda ko'zing tushganni,
Oq ot mingan bolanga?

Olomoni o'ralab, bo'lgan.
Tinchlikka yumor,
Or ustida qur'yoshdek,
Millat uchur or bo'lgan.

Chiqqan kashfi, tushgan ko'pdir,
Riyoning tushshoviga.
Namanganda qurshoviga?
Yolg'iz, yov ko'mading,

Ne azoblar ko'mading,
Ming oshu faryod bo'lding.
Oltin maddal kor bo'lding.
Kun keldi, ozod bo'lding.

Vale aytgin, jon elim,
Davlatning kim tikladi?
Bugun dunyo kim tikladi?
Shavkatning kim tikladi?

Diling ham qon bo'lar,
Bog'sang bo'sgan izingga.
Tiling, dindir o'zingga?
Kim qaytar qon o'zingga?

Ulug'larning ruhini,
Kim uvolad? asradi?
Bu millat, bu Vatanni,
Kim zavoldan asradi?..

* * *

Avilgan so'z — otilgan o'qdir,
Mehring mehrob, jonimda cho'qdir,
Sendek suylangan, elim-ov!
Otingdan aylanayotgan o'qdir,

*Sen qo'llasang qoqilmas hech kim,
Asli sendek oqilmas hech kim,
Topgan gapin, aytarin shukim,
Zotingdan aylanay, elim-ov.*

*Ko'zgu sinsa ko'zlar kulmagan,
Yot tuproqda izlar kulmagan,
Ginada ham tilingdan tongan,
Totingdan aylanay, elim-ov!*

*Sen tuproqqa tilmoch bo'lgan el,
Ona Yerga ogsoch bo'lgan el,
Kuyinchagim, quyosh bo'lgan el,
Yodingdan aylanay, elim-ov!*

* * *

*Haqiqat oddiydir, hikmati buyuk,
Shoshmagan shod yashar, hurmati buyuk.*

*O'zbekka o'rgatma, ko'p qilma gina,
Tomga ham chiqarlar zinama-zina.*

*O'n to'rt yil bo'ylatik dunyo bo'yiga,
Qut-baraka kiradi o'zbek uyiga.*

*G'allasi beminnat, nefti beminnat,
Yuzin yorug' qilgan bu halol mehnat.*

*Hech kimdan hech narsa tilab olmadi,
Yo'q biroq nonini tunab olmadik.*

*Mashaqqat chekaymiz, yashirmoq nechun,
Yo'qni yo'ndirdik deb oshirmoq nechun.*

*Biz hurlik yo'lida metin safdamiz,
Kim tinchlik istasa u tarafdami.*

* * *

*So'zlar ichra nuri so'zlar bor,
Tilga olsang yavrar jonu tan.
Dilda, tilda aytaman takror,
Sensiz yashab bo'lmaydi, Varan!*

*G'oz ucholmas ovchi bor ko'lida,
O'zni ehtiyot qilar yaxshilar.
Alpomishi o'lmagan elda,
Yuzi yorug' kaylar baxshilar.*

*Momo yerning yuragi tinchlik,
Momo yerga keragi tinchlik.
Xudoyim ham to'ygan urushdan,
Xudoyimning tilagi tinchlik.*

*Boldek shirin tinchlikning to'ti,
Elim, hurlik baxning bayoti.
Boshing uzra soyabon bo'lsin,
Oq kaplarning oppoq qanoiti.*

* * *

*Xush niyatlar dillarga malham,
Yurt tinchligi — eng oliy tilak.
Ko'kdan tushmas ammo tinchlik ham,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak!*

*Maydon doim mardniki bo'lgan,
Qo'rgoq qaqshab panada o'lgan.
Tinchi borning toleyi kulgan,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak!*

To'ylar to'yga ulansin desang,
Beshikka bek belansin desang,
Izingdan baxt elansin desang,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak!

Dema bugun oshim yovg'ondir,
Shukur qilgin joning omondir,
Bir kun g'alva — qirg kun yomondir,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak!

Momolarning duosi tillo,
Bobolardan duo ol, illo,
G'afllarni xush ko'rmaydi Xudo,
Tinchlik uchun kurashmoq kerak!

* * *

O'zbekiston — ko'zimdagi nur,
Kafing ochsang jonimni tutgum.
Bu dunyoga senda keldim men,
Bu dunyodan seni deb o'tgum.

Hurtlik quchgan ozoda diyor,
Yo'q emasdir ozorlaring ham.
Shahid ketgan o'g'lonlar yotgan,
Bordir ma'yus mozorlaring ham.

Qo'lda qalam, o'yga tolanam,
Qanday kaylay quvonch, dardlaring?
Ming dostonga mazmun berguvsi,
Sen deb jonni tikkan mardlaring.

Ming qo'shchiga bir boshchi bo'lgan,
To'rt tarfga tentak tortadi.
Bir jon bo'lib birlashsa gar'el,
Yurtda go'zal tonglar otadi.

Kimki neni o'rgatmoq bo'lsa,
Ulug'larning merosi bisyor.
Ona zamin toptalmasa, bas,
Ruhlar bunda chekmasin ozor.

Aytilgan gap, otilgan o'qdir,
Ko'zgu tutar ko'nglim o'zimga.
Jonim Vatani, nur berar Oллоh,
Sen deb aytilgan har bir so'zimga.

* * *

Dil ko'zin ochmoqqa hidoyat kerak,
Vatan uchun har vaqt himoyat kerak.

Vatan u jismingdir, Vatan joningdir,
Qoningda qalqigan asl shoningdir.

G'am-anduh so'ramay tushar boshingga,
Og'ular qo'shilar zunda oshingga.

Balki u otangdir, balki bolangdir,
Vatan deb jon bergan mangu nolangdir.

Qadim Toshkent, dardlaring ham ko'p qadim,
Seni tinchlik beshigi deb atadim.

Ko'zin tikkan senga juda ko'p erur,
O'zin tikkan senga juda ko'p erur.

Razil to'lda tinchligingga qo'ydi choh,
Tuproq'ingda yotar necha begunoh.

Burchimulla, Yangiobod tog'lari,
Ko'ngillarni o'rtar armon dog'lari.

*Sizda ogdi ne mardlarning qonlari,
El-yurt uchun fido bo'lib jonlari.*

*Yurtim degan erlar elda bor bo'lsin,
Ruhlariga mangu orom yor bo'lsin.*

ASRAY BILGIN

Matbuot orqali ham, xorij safarlarida ham
doimo takrorlayman — terrorga qarshi kurashish
kerak. Birinchi galdagi terrorchilarni tayyorlaydigan
zaminga, g'oyaga, mafkuraga e'tibor berish, shu-
larga qarshi kurashish kerak.

Islom Karimov

*Orzusi yo'q ko'kda ucholmas,
Kurashmagan quvonch quchoolmas.*

*Tong otnasa, kun ham botmagay,
Yaxshilik ham yerda yotmagay.*

*Hurtlik uchun kurashdingmi, ay!,
O'ring uchun talashdingmi, ay!?*

*Bahor har yil qaytib keladi,
Ko'lna qo'shiq aytib keladi.*

*Kelmas ekan har o'tgan kuning,
Qaytnas hatto chekkan har uning.*

*Bizdan qolsin shu ozod Vatan,
Avlodlarga eng obod Vatan.*

*Gul yuzida shabnamlar qolsin,
Qolsin, yaxshi odamlar qolsin.*

*Yaxshi mingta bo'lsa ham kandir,
Bitta yomon — mingta motamdir.*

*Ogohmisan, ay!, dunyo,
Ogohmisan, ey odam?*

*Nechun unda ko'zing yosh,
Nechun unda boshing xam?*

*Sodda dunyo, g'o'r dunyo,
Peshonasi sho'r dunyo.*

*Tirik turib o'zingga,
Qaziydirsan go'r dunyo!*

*Ogohmisan, sen o'zi,
Gumrohmisani sen o'zi?*

*Tong sen uchun otnoqda,
Sen deb kular kun ko'zi.*

*Nechun axir bir-biring,
Tig'lashni xush ko'rsan?*

*Gul bo'lganda so'ldirib,
Yig'lashni xush ko'rsan?*

*Sodda odam, g'o'r odam,
Ko'zi ochiq, ko'r odam.*

*G'ajlat beshigi harom,
Uyg'on endi, tur odam!*

*Tog'ni talqon qilar bo'lsang ham,
Qilini argon qilar bo'lsang ham,
Ilondan bol tilar bo'lsang ham,
Kuch — aslida adolatidir!*

*Bollam bor deb jallod bo'lmagin,
Quvonch boqsa faryod bo'lmagin,
Ming yil yasha, mayli o'lmagin,
Kuch — tafakkur, ma'rifatidir!*

Hech kim yo'qdan bor qilgan emas,
Keng dunyoni tor qilgan emas,
Oftob oydan or qilgan emas,
Kuch — insofu diyonatidir!

Naviholda chinorni ko'ysin,
Qaro tunda bedorni ko'ysin,
Ko'ysang — Parvardigorni ko'ysin,
Kuch — mehrda, muhabbatidir!

Umring yo'li ko'p uzun emas,
Shukri borlar hech mahzun emas,
Yashash asli bu afsun emas,
Kuch — sevgida, sadoqatidir!

* * *

Bugun qayg'u boshinda botmon,
Ertal shamol senga ko'chirar.
Terror — asli shafqatsiz to'fon,
Tinch uyningda chiroq o'chirar.

Mag'ribdani va yo Mashriqda,
Ozor lopsa odam bolasi.
Qulog'ingni solar qomatga,
Yetib kelgan ohu nolasi.

Derlar, bo'lsin umring ziyoda,
Kimga yogmas xush orzu, niyat.
Tomoshaga o'ch bu dunyoda,
Tomoshabin bo'lmog' jinoyat.

* * *

**Xavotir har kuni, har jonda yashar,
Yuzlardan, ko'zlardan qayg'ular toshar.**

Nogahon portlagan bomba ovozi,
Samoda yana bir motam parvozi.
Ko'ngilga hattoqi, sig'inas ekan qil,
16- fevral... 1999- yil...

Dunyoga tarqatdi ne shum xabarlar,
Qo'llari, dillari, tili zaharlar.

Amalgas oshimadi shum niyalari,
Omondir, omondir, yurtning sarvari!...

* * *

Elim degan yurt sarkorin,
El duosi asragaydir.
Haq yo'linda jon nisorin,
Haq nidosi asragaydir.

Baxt etagin tutqazguncha,
Oylar o'tar, yillar o'tar.
G'am qavlagan o'qiz odam,
Qochib qancha qonlar yutar.

Otam derdi: — Ochgil ko'zni,
Yerni ko'ysin, pastga tushgil.
To'rt odamga to'g'ri so'zni,
Topib aytmog' o'zi mushkul.

Ilon kirar, chayon kirar,
Bilib-bilmay ochsang bag'ir.
Qo'llamasa Xudo agar,
El oldida yurmog' og'ir.

El koriga yetka tutgan,
Yurt yoviga ko'ksi qalqon.
Bu hikmatni kim unutgan,
Ko'kdan tushmas yaxshi inson.

*Sen deb kaysa, yongin sen ham,
Qarsak axir qo'sh qo'lniki.
Panohingda asra egam,
O'zbekiston hur elniki!*

* * *

*Azal hikmat, go'zal hikmat,
Bizlardan ko'p yashar hikmat.
Odami bo'lsang olgin ibrat,
O'z uyingni o'zing asra!*

*Qozon to'kmas kuyasini,
Qush asraydi uyasini,
Tulpor qo'yir biyasini,
O'z uyingni o'zing asra!*

*Yerni asrar osmoni bor,
Har jonzorni makoni bor,
Asramoqqa imkoni bor,
O'z uyingni o'zing asra!*

*Tuproq sira tog' bo'lmagay,
Bog'bonsiz hech bog' bo'lmagay,
Yolg'on maqlov yog' bo'lmagay,
O'z uyingni o'zing asra!*

*O'rgimchakning to'ri bo'lma,
Ochiq ko'zing ko'ri bo'lma,
Odamsizning g'o'ri bo'lma,
O'z uyingni o'zing asra!*

*Ostonangga oring posbon,
Bo'lsin tanda boring posbon,
Bu Yaratgan hukmi, inson,
O'z uyingni o'zing asra!*

* * *

*Har kinning havasi, orzusi bisyor,
Ne bo'lsa mo'l bo'lsin, bari sizniki.
Bir so'z bor barchamiz aytaylik takror,
Ushbu aziz Vatan barchamizniki!*

*Jannatiy bog'lari bog'boni bilan,
Cho'l u sahrolari karvoni bilan,
Qavonch, qayg'ulari, armoni bilan,
Ushbu aziz Vatan barchamizniki!*

*Tufya til, tufya din, tufya millati,
Birlikda, hurlikda ular ziyati,
Bor bo'lsin shargona qadri, qimmat,
Ushbu aziz Vatan barchamizniki!*

*Yo'l ravon, dil yorug' yaxshi hamrohdan,
Biz uni asraylik, yovdan, gumrohdan,
Tinchligin tilaylik qodir Oллоhdan,
Ushbu aziz Vatan barchamizniki!*

* * *

2001 - yil, 11 - sentabr...

Dunyo shum xabardan titradi zir-zir.

*Nyu-York va Vashington,
Jahannam o'tida qoldi nogahon.*

4613 kishi...

80 mamlakatning fuqarolari.

*Oh boshdan uchdi-ku, odamsiz hushi,
80 mamlakatning g'am, midolari.*

*Umring yashab o'tsang, o'lim mehmondir,
Dunyoga keldingmi, ketmoq ayondir.*

*Tagdirga tan berar, dibandlaring ham,
Motamga ko'nikar farzandlaring ham.*

*Yosh ketsang, nogahon ketsang qiyindir,
Terror bu qabohat, yovuz o'yindir.*

*Bir kun yashamaydi bu dunyo ohsiz,
Uning aziyati sonsiz, sanqsiz.*

*Gohi yerda izg'ir, gohi osmonda,
Terror xavfi bugun butun jahonda.*

*Ertakimini nima kutmoqda, nima?..
Hech nima deyolmas, hech kim, hech nima?..*

ARMON

2004-yilning 29—30-mart va 1-aprel kunlari O'zbekistonimizda 9 nafar ichki ishlar xodimi va 5 nafar fuqaro terror atalmish jaholatning qurboni bo'lgani ham shu haqda iztirob bilan o'ylashga davat etadi.

Islom Karimov

*Quyosh siz uchun ham kulib chiqardi,
Oy ham tuingizga chiroq tutardi,
Uyda jondek shirin jonlar kutardi,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*Biringiz Kasbida tug'ilgan Erkin,
Muhiddinsiz qolgan Surxon ne derkin?
Ko'lna Shosh sog'inlar Qodirdek o'g'lin,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*Samargand ko'kidan uch yulduz uchdi,
Faxriddin, Otibek, Mansur yer quchdi,
Uch baxtning ko'ziga nogoh cho'p tushdi,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*Vahobiddin Parkent o'g'loni edi,
Zaitbek Qibrayning qalqoni edi,
Azizjon Yangiyo'l dostoni edi,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*Siz yo'q ostonalarda oh o'rtaydi,
Qayg'ular qon qusib, quvonch qoraydi,
Qabringiz qoshida osmon toraydi,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*Siz Vatani ko'kida so'ymas quyoshsiz,
Elning yodidasiz, ruhan dildoshsiz,
Sog'inchsiz, armonsiz, himas ko'z yoshsiz,
Haqingiz bor edi baxtli yashashga.*

*To'g'iz uyda to'g'iz ona,
To'g'iz o'g'lin yo'qlaydi.
Bag'ri butun odamlar,
Bu yo'qlovni uqmaydi.*

*O'qqa uchgan bolam-ov,
Yo'qqa ko'chgan bolam-ov,
Yuragimning yoniga
Chiqdi chipqon bolam-ov!*

*Sening o'lganing yolg'on,
Mening qolganim yolg'on,
Senga tekkan o'q, bolam,
Mening jonimni olg'on!*

*O'g'ling o'rimalab kelar,
Qizing yumalab kelar,
Ko'zlarining qonlari
Yuzdan dumalab kelar.*

*Yo'qlab borsam qabrimga,
Qayilmaysan, bolam-ov!
Tuproq onang bo'ldimi,
Ayilmaysan, bolam-ov!*

*Jon bolam, jonim bolam,
Mangu armonim bolam!
Qonimda qirg'yil yozsam
Bitmas dostonim, bolam!*

* * *

*Sening darding bolmon, ohlaring bolmon,
Yuzingdagi qjin g'amning shonasi.
Joningni qanchilar ming bitta armon,
Mushiti par, munisam, O'zbek onasi!*

*Mehring-la iylangan ayigan har so'zing,
Sen emasmi, ezgulik parvonasi?
Tabiatning mo'jizasi sen o'zing,
Sen nurning chashmasi — O'zbek onasi!*

*Har ishda Haq degan, hargo'y, xudojo'y,
Softlik sadafida durning donasi.
Ulug'y o'l boshida turgan duogo'y,
Mehribon, daryodil O'zbek onasi!*

*Ko'z yoshlaring arqin, bir bora jilmay,
Ey, mehri ummonim, dil durdonasi.
Hurlikda endi men baxtingni kuylay,
Millatim onasi — O'zbek onasi!*

* * *

*Aytilgan gap, otilgan o'qdir,
Mayda gaplar sig'mas dilinga.
Aybsiz ketgan ruhlar chorladi,
Qalam oldim nogoh qo'limga.*

*Demang tildan doston to'kildi,
Dildan og'riq, xazon to'kildi.
Qirg'qa emas, bir edi jonim,
Vale qirg' ming joydan so'kildi.*

*Yer yuzida loqal bir kun,
Oddam nohaq o'tmagan kun yo'q.
Ko'lna dunyo ko'lna yarangni,
Nahot bir kun tilmagan kun yo'q.*

*Qodir Oллоh, bandalar o'jiz,
O'zing qo'lla, yaxshiga naf qil!
Yer yuzidan, ko'kning ko'zidan,
Terror degan baloni daf qil.*

*Tinch tonglarning toza yuzidan,
Sen uyg'onib, nur tergin, inson.
Quyoshga boq, o'tli ko'zidan,
Qalbing uchun qo'r tergin, inson!*

*O'igan kuning — o'igan umringdir,
Omonliging shukrin qilsang-chi!
Hatto qush ham uyasin asrar,
Odamning fikrin qilsang-chi!*

* * *

*Qordan qadr so'rana — erib ketar,
Xazon bolish bo'lmaydi, chirib ketar.
G'anim uydan quvonching terib ketar,
Xudo bergan baxtingni asray bilgin.*

*Haqdan so'ra, mushkuling oson bo'lsin,
Darvozang och, uyingda mehmon bo'lsin.
Ostonangda oriyat posbon bo'lsin,
Xudo bergan taxtingni asray bilgin.*

*Toshdan mehr tilanna, dil to'kilar,
Bevaqoning bag'rida baxt o'kinar,
Oqilga ham, odilga ham el yukinar,
El o'g'lasan, ahdingni asray bilgin.*

*Asray bilgin, osmoningni asray bilgin,
Bog'ing go'zal, bog'boningni asray bilgin.
Xush niyatli har millat siggan bu yurt,
Karvon bo'lsang sorboningni asray bilgin.*

*Bo'lar-bo'lmas odangga bo'zlayverma,
Haqiqatni har dildan izlayverma,
Qo'ling yetmas manzilni ko'zlayverma,
Xudo bergan naqdingni asray bilgin.*

*Bu dunyoning beliga belbog' yetmas,
Biz ketamiz dunyodan, dunyo ketmas.
Mudrab qolsang otar tong, seni kutmas,
Elim, safda shahdingni asray bilgin,
Xudo bergan baxtingni asray bilgin.*

* * *

*Ne qirg'in-barohni ko'rmadi dunyo,
Turfa razolalar tig'in qayradi.
Tarix ko'ksin tilar o'tli bir nido,
Qonmi daryo qilib Chingiz yayradi.*

*Salib yurishlarning hadsiz janglari,
Begunoh ellarni qildilar qurbon.
Bugun cherkov inkvizitsiyasin,
Bashar xotirasi la'natlar hamon.*

*Fashizm balosin qurboni bo'ldi,
Million-millon odam, bu yer, bu osmon.
Bog'lar xazon bo'ldi, orzular so'ldi,
Qalblarning yarasi bitmagan hamon.*

*Ilashib xayolning aravasiga,
So'ngira Kommunizm o'ynadi qamchi.
Olam qulog' soldi tarallasiga,
Bari sarob ekan, bari aldanchi...*

*Dinni niqob qilgan g'arazgo'ylar ham,
Shubha yo'q qulaydi o'zin chohiga.
Kelajak oldida, tarix oldida,
Hali javob berar o'z gunohiga.*

*Xush tilak xush yogar, hamisha matlub,
Mardlar maydon ichra to'kmaydi ko'z yosh.
Kun kelar, terror ham bo'ladi mag'lub,
Ezgulik boqiydir, boqiydir quyosh.*

XOTIMA

Mening hayotim — ish, uy. Shu xalq, shu millat tashvishi. Menda yana nima bor? O'ylayman. Ko'p ham bolalarim, nabiralari bor. Men ham bolalarimning baxtini ko'rmoqchiman. Nabiralarni uylantirmoqchiman.

Islom Karimov

*Bu dunyoga biz hammamiz mehmonmiz,
Har bir odam yaxshi fikr, o'y qilsin.
Shohmi, gado orzusi bor insonmiz,
Duo qiling, har bir banda to'y qilsin.*

*Farzand bersa, bo'y qo'shilsin bo'yiga,
To'y yarashar har o'zbekning uyiga.
Yaxshi niyat, yarim davlat, omin deng,
To'ylar qilsin, el-yurt borsin to'yiga.*

*Derlar umr — bu Ollohning in'omi,
Nabiralari inson umrin davomi.
Xush kunlarning sadosidir aslida,
Yaxshilarga yaxshilarning salomi.*

*Nabirasin qo'llaridan yetaklab,
O'zi yurgan yo'llaridan yetaklab,
Gijinglagan tulportlarga mindirsin,
Haq yo'lida dillaridan yetaklab.*

*El dardidan ortarmikan o'zi hech,
Ortishiga yetarmikan ko'zi hech?
El dardiga joni fido insoni,
Qodir Xudo, mushkulini oson yech.*

*Nabirasi umrining xush navosi,
Armon olib shirin dardning davosi,
Duo qiling, podsholar ham to'y qilsin,
Niyatiga yetsin Islom bobosi!*

*Yo'l yursang har yo'lining poyoni bo'lgay,
Har ishning yakuni, ayoni bo'lgay.*

*Dilning ichoriga so'z kerak doim,
So'zning me'yoriga tuz kerak doim.*

*Ayayin faxrini qo'ymasdan nuqta,
Jonimiz, shonimiz, el tugan tug'da.*

*Tafakkur tog'lari elning tayanchi,
Hikmat bog'larida bordir suyanchi.*

*Hurfigin asraydi jismu jonida,
G'urur bor, hurmat bor, o'zbek shonida.*

*Mayli, bir bor aytay, ayayin ming bor,
Avlodlar biz bilan qilgay iftixor.*

*Hurlik eshigini ochgan deb aytar,
Qullik zanjirini yanchgan deb aytar.*

*Olloh ulug'lagan o'zbek nomini,
Ogohlari qo'rir el oromini.*

*Sen ortimdan ta'na toshin otma, g'anim,
Nomard azal mardlarga tik yo'liqmaydi.
Olloh shohid, bilgil, xalqim, jon Vatanim,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.*

Odam yashar, so'z yashaydi amon degan,
Shu o'g'lingdek bo'lar asli sulton degan.
Jon kerakmi, jonin senga qurbon degan,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.

O'zbekiston ko'zimizda yongan shandir,
Fidolaring kipuriklardan tushmas namdir,
U otamdir, u onamdir, u bolamdir,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.

Noni qattiq, mayli, oshi yovg'on bo'lgan,
Mardlar doim yurti uchun qalqon bo'lgan,
Kim ayibdi, solqin kaslar inson bo'lgan,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.

Jonim Vatan — jonimizning chashmasidan,
Sen onaning oppoq sochi, ko'z qoshidan.
Millatining eng keksasi, eng yoshisan,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.

Biz bir emas, bizlar yuz ming, biz millionmiz,
Biz o'zbekmiz, biz Temuriy Turkistonmiz,
Bizlar ham hur tug'ilg'onniz, biz insonmiz,
Oromingni ogohlaring qo'riqlaydi.

Doston umri inson umriga o'xshar,
Bir satri jilmaysa, bir satri qaqshar.

Doston ham tushmaydi asli osmondan,
Darddan to'kiladi, to'kilar jondan.

O'ylab topilgan deb o'qimang albat,
O'ylatgan dardlarim biddim men jaqat.

Ho'l shu, qog'ozda, bandaman o'ljz,
Endi bu dafnarni yopmog'im jo'ljz.

O'qib uqganlarga rahmatim bisyor,
Ham omon bo'lsinlar, bo'lsin Xudo yor!

2005- yil.

MUNDARIJA

Oqib ketgan armonlar	3
Otarning o'kinchi	27
Ogoh bo'l, dunyo	62

Mahmud Toirov

UCH DOSTON

Muharrir *Sh. A'zamov*
Musavvir *R. Zafarov*
Musahhib *R. A'zamova*
Kompyuterda tayyorlovchi *N. Jalilova*

Bosishga ruxsat etildi 06.10.2006. Qog'oz formati 84×108/¹⁶
«Tayms» garnituri. Ofset bosma usulida bosildi. Shartli b.t. 5,5.
Nashr. 1. 5.25. Tiraji 4000. Buyurtma №07-37.
Bahosi shartnoma asosida.

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligining
«O'zbekiston» nashriyot-matbaa ijodiy uyida bosildi. 100129,
Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30.